

Data som objekt for berigelseskriminalitet

Kandidatspeciale ved Aalborg Universitet 2020

AF JACOB ROSENBERG

STUDIE NR.: 20153677

VEJLEDER: LENE WACHER LENTZ

AFLEVERET DEN 18. MAJ 2020

Abstract

The purpose of this thesis regards whether data can be protected against theft, embezzlement of tangible property and data fraud, according to section 276, 278 (1) (i) and 279 a in the Danish Criminal Code. According to the Danish Criminal Code, the object of section 276 and 278 (1) (i), must be *tangible property*. It is also a requirement according to the above-mentioned sections, that the object of the crime must be able to be owned by someone and have economic value. As a result of this, the thesis analyses if data can be understood as an object which can have economic value, be individualized and controlled and therefore be owned.

The thesis also examines whether *tangible property* is interpreted as a physical object according to section 276 and 278 (1) (i) and if data has the inherent characteristics of such a phenomenon, and therefore can be interpreted and compared as such. A quantity of energy is comparable to tangible property according to section 276, consequently it is examined if data can be interpreted as such. Subsequently, the thesis also discusses, whether a secondary protection of data is sufficient, when taking into account the technological progress which has taken place since the last assessment in 1985 of section 276 and 278 (1) (i), in regard to computer crimes.

Lastly, it is discussed whether section 279 a regarding data fraud, can be used on cases which fall out of the scope of section 276 and 278 (1) (i) due to the fact that section 279 a doesn't require the object of the offence to be tangible property, but instead relies on unlawful gain.

As a result of an interpretation of the natural wording of *tangible property*, compared to the preliminary works of the Danish Criminal Code, the term must be interpreted as a physical object that can be moved and touched by the human senses. As a direct result of the fact that data consists of bytes and not atoms, data cannot be interpreted as a physical phenomenon which is comparable to *tangible property*, as it according to the sections, is a physical object that can be moved and is perceptible by human touch. In addition to this, it is concluded that an amount of energy cannot be interpreted as the energy used to manifest data according to section 276, as the term relates to energy which is in a state, where it can be removed from pipes or containers belonging to others, according to e.g. U1934.763H and TfK2009.314V. When data is removed, an amount of energy is not removed as a result of the act, in the sense that it is now in the custody of the offender, the act simply results in a lack of electromagnetic representation on the computer from where it was taken.

Although it is not possible to characterize data as a physical object, it cannot be excluded that the Danish Courts will accept an interpretation of data according to a complete analogy of tangible property, according to section 1 of the Danish Criminal Code, as a result of the close resemblance to other physical products. However, it is difficult to predict how the Danish Courts will react, based on existing case law.

It is concluded that a secondary protection of data according to section 276 and 278 (1) (i), will not be sufficient as a result of the technological progress, e.g. cloud computing. In the case of cloud computing, a secondary protection will follow the physical storage medium, which is often owned by the provider of the services, leaving the data unprotected as it belongs to the user of the service. It is also concluded that the Danish government has acceded to the Convention on Cybercrime and the Councils Framework Decision 2005/222/JHA of 24 February 2005 on attacks against information systems. The convention and the Framework Decision require data to be protected independently. A secondary protection of data will therefore not comply with the Convention and Framework Decision.

Furthermore, it is concluded that section 279 potentially can encompass some of the acts, which fall out of the scope of section 276 and 278 (1) (i), as the section's *actus reus* doesn't contain a specific object, but relies on unlawful gain - not tangible property. Based on case law, the object which has resulted in unlawful gain, has been both physical and non-physical objects. The subsumption therefore relies on whether the Danish Courts in a future trial case, will accept an interpretation of an act which results in data being taken from a computer unlawfully e.g. by an employee, as a wrongful edit, addition or deletion of data or programs for electronic data processing or otherwise wrongful attempts to influence data processing.

Indholdsfortegnelse

Kapitel 1 Introduktion.....	1
1. Indledning	1
1.2. Problemformulering	2
1.3. Emneafgrænsning.....	2
1.4. Metode og retskilder	4
Kapitel 2 Det strafferetlige legalitetsprincip og fortolkning.....	6
2.1. Legalitetsprincippet jf. straffelovens § 1.....	6
2.2. Klarhedskravet	7
2.3. Fortolkning.....	7
2.3.1. Sproglig fortolkning.....	8
2.3.2. Indskrænkende, udvidende og præciserende fortolkning	8
2.3.3. Analogi.....	10
2.4. Delkonklusion	11
Kapitel 3 Internettet og internetkriminalitet.....	12
3.1. Internettet som teknisk begreb	12
3.2. Internettet som juridisk begreb	12
3.3. IT- og internetkriminalitet.....	14
3.4. Data som teknisk og retligt begreb	14
3.4.1. Data og information	15
3.4.2. Data som medium	16
3.4.3. Data som teknisk begreb	17
3.4.3.1. Data som et identificerbart objekt.....	17
3.5. Virtuelle ting	18
3.6. Delkonklusion	20
Kapitel 4 Straffelovens §§ 276 og 278, stk. 1, nr. 1.....	21
4.1. Straffelovens § 276 om tyveri.....	21
4.1.1. Bestemmelsens ordlyd	21
4.1.2. Fremmed rørlig ting	21
4.1.3. Økonomisk værdi.....	22
4.1.4. Fremmed varetægt.....	23
4.1.5. Fuldbyrnelsen - Borttagelse uden besidderens samtykke	24
4.1.5.1. Borttagelse	24
4.1.5.2. Samtykke.....	24

4.1.6. Uberettiget vinding ved tingens tilegnelse.....	25
4.1.6.1. Tilegnelse.....	25
4.1.6.2. Uberettiget Vinding.....	25
4.1.7. Energimængde.....	25
4.1.8. Det subjektive krav.....	26
4.2. Gerningsindholdet i straffelovens § 278, stk. 1, nr. 1.....	26
4.2.1. Bestemmelsens ordlyd.....	26
4.2.2. Fremmed rørlig ting.....	26
4.2.3. Uberettiget vinding.....	27
4.2.4. Varetægt.....	27
4.2.5. Det subjektive krav.....	28
4.2.6. Fuldbrydelse – ved tingens tilegnelse.....	28
4.3. Delkonklusion.....	29
Kapitel 5 Data som objekt for tyveri og tingsunderslæb.....	30
5.1. Data som genstand for ejendomsretten.....	30
5.1.1. Data som formuegode.....	31
5.1.2. Data som et kontrolleret og individualiseret objekt.....	31
5.1.3. Ejendomsrettens overgang.....	32
5.2. Beskyttelsesinteressen.....	34
5.3. Data som genstand for uberettiget vinding.....	36
5.4. Begrebet <i>Ting</i>	38
5.4.1. En naturlig sproglig forståelse af <i>ting</i>	38
5.4.2. Kongruensfortolkning.....	40
5.4.2.1. Straffelovens § 291 om hærværk.....	40
5.4.2.2. Straffelovens § 293 om brugstyveri.....	41
5.5. Begrebet <i>rørlig</i>	42
5.6. Begrebet <i>energimængde</i>	45
5.7. Retspraksis i lyset af den teknologiske udvikling.....	47
5.8. Udvidende fortolkning af en <i>rørlig ting</i>	48
5.9. Afledet beskyttelse af data.....	50
5.9.1. Udfordringer ved en afledet beskyttelse af data.....	52
5.9.2. Cybercrime-konventionen og Rådets rammeafgørelse om angreb på informationssystemer..	53
5.10. Delkonklusion.....	56
Kapitel 6 Straffelovens § 279 a om databedrageri.....	57

6.1. Bestemmelsens baggrund og ordlyd	57
6.2. Gerningsindholdet i straffelovens § 279 a	59
6.2.1. Bestemmelsens første led.....	59
6.2.2. Bestemmelsens andet led	61
6.2.3. Retsstridigt forhold	61
6.2.4. Det subjektive krav	62
6.2.5. Fuldbyrkelse.....	62
6.3. Data som objekt for straffelovens § 279 a om databedrageri	63
Kapitel 7 Konklusion	65
Litteraturliste.....	67

Kapitel 1 Introduktion

1. Indledning

Siden straffelovrådet foretog sin seneste vurdering af bl.a. tyveri- og tingsunderslæbsbestemmelsernes anvendelsesmuligheder på dataforhold i 1985¹, har den teknologiske udvikling taget fart, hvilket har medført at data nu kan udgøre produkter, der på mange måder ligner de fysiske udgaver. Produkter som bøger, film, musik og it-programmer, der før blev omsat på et fysisk medie, foreligger nu i større omfang som digitale eksemplarer, der sælges via internettet. Disse produkter repræsenterer en betydelig økonomisk værdi, for de som lever af at sælge dem, og ikke mindst for de kunder der i privat eller erhvervsmæssig øjemed, har investeret økonomisk i et eksemplar. Alene de danske forlag omsatte f.eks. e-bøger for i alt 69,2 mio. kr. i 2019, og 390,4 mio. kr. for så vidt angår det samlede salg af digitale produkter, herunder lydbøger.²

Den teknologiske udvikling har ligeledes medført, at man gennem udbuddet af virtuelle verdner, der ofte simulerer den virkelige verden, kan købe virtuelle ting der for brugeren og omverdenen repræsenterer en økonomisk værdi, og som brugerne kan udøve en eksklusiv, faktisk og retlig rådeevne over, på samme måde som gør sig gældende for de fysiske genstande, der normalt nyder ejendomsretlig beskyttelse.³ Den hollandske højesteret nåede da også i 2012 til den konklusion, at virtuelle ting i henhold til artikel 310 i Wetboek van Strafrechtret, der ligesom den danske tyveribestemmelse anvender begrebet *ting*, kan være objekt for tyveri. Retten lagde bl.a. vægt på, at den forurettede kunne udøve en eksklusiv kontrol over den virtuelle ting, at tingen repræsenterede en formueværdi, og at denne kontrol ikke længere var til stede, idet andre tilegnede sig genstanden. Samtidig fandt retten det uden betydning for vurderingen af tingsbegrebet, at virtuelle ting består af bits.⁴ Disse digitaliserede produkter, kan ud fra en umiddelbar betragtning have egenskaber, der tilnærmelsesvis kan ligne de objekter vi i den fysiske verden betegner som løsøre og ting. På trods af deres manglende fysiske fremtrædelsesform, repræsenterer de alligevel en økonomisk værdi, som ejeren af det pågældende eksemplar har investeret økonomisk i, og derfor har en interesse i at beskytte mod andres uberettigede bemægtigelse. Spørgsmålet bliver herefter, hvorvidt man i

¹ Betænkning nr. 1032/1985.

² Danske Forlags årsstatistik 2019, s. 8.

³ Mathiasen, Peter Dueholm: Virtuelle ting – Kan virtuelle ting strafferetligt karakteriseres eller sidestilles som rørlige ting?, s. 51 f. og 55 ff.

⁴ Dommen er refereret fra Mathiasen, Peter Dueholm: Virtuelle ting – Kan virtuelle ting strafferetligt karakteriseres eller sidestilles som rørlige ting?, s. 52.

henhold til gældende dansk ret kan sidestille data med en *rørlig ting*, jf. straffelovens §§ 276 og 278, stk. 1, nr. 1, og kvalificere disse digitale produkter som formuegoder der har økonomisk værdi, og derfor omfattet af den beskyttelsesinteresse som bestemmelserne om tyveri, tingsunderslæb og databedrageri overordnet set skal værne om?

1.2. Problemformulering

Ovenstående kan udkrystalliseres til følgende problemformulering:

Kan data sidestilles med begrebet rørlig ting, og som en følge heraf være beskyttet af § 276 og § 278, stk. 1, nr. 1, og kan straffelovens § 279 a beskytte data i de tilfælde, som falder udenfor bestemmelsernes anvendelsesområde?

1.3. Emneafgrænsning

Specialets formål er at analysere hvorvidt data kan siges at være en *rørlig ting*, der kan borttages og tilegnes og dermed være genstand for uberettiget vinding, jf. straffelovens §§ 276 og 278, stk. 1, nr. 1. Af denne grund behandles § 278, stk. 1, nr. 2 og 3 samt stk. 2 ikke, idet bestemmelserne relaterer sig til pengeforhold og undtagelse af køb foretaget med sælgers ejendomsforbehold. Begreberne *rørlig ting* og *uberettiget vinding* er en del af gerningsindholdet i flere af bestemmelserne i straffelovens kapitel 28, men af hensyn til fremstillingens begrænsede omfang, behandles kun de ovenfor nævnte bestemmelser. Som et led i analysen af begrebet *ting*, inddrages øvrige bestemmelser fra straffelovens kapitel 28, med det formål at supplere fortolkningen og afgrænsningen af begrebet *ting*, i forhold til straffelovens §§ 276 og 278, stk. 1, nr. 1. Da bestemmelserne alene tjener som et supplerende fortolkningsbidrag, vil de ikke blive gjort til genstand for en nærmere og selvstændig analyse. Derudover foretages en analyse af straffelovens § 279 a, med henblik på at undersøge hvorvidt bestemmelsen kan gribe nogle af de forhold, der når de involverer data, falder uden for anvendelsesområdet i §§ 276 og 278, stk. 1, nr. 1.

Direktiv 2013/40/EU om angreb på informationssystemer (Cybercrimedirektivet) blev i medfør af TEUF art. 83, stk. 1 vedtaget af Europa-Parlamentet og Rådet den 12. august 2013. Direktivet erstatter Rådets rammeafgørelse 2005/222/RIA af 24. februar 2005 om angreb på informationssystemer. Direktivet bygger på Europarådets konvention om IT-kriminalitet af 23.

november 2001 og Rådets rammeafgørelse 2005/222/RIA af 24. februar 2005 om angreb på informationssystemer, hvorfor direktivet i vid udstrækning er overensstemmende med disse.⁵ Direktivet er imidlertid ikke gældende for Danmark, som følge af retsforbeholdet.⁶ EU-retslige perspektiver inddrages af disse grunde ikke i specialet. Specialet inddrager dog Europarådets konvention om IT-kriminalitet af 23. november 2001 og Rådets rammeafgørelse 2005/222/RIA af 24. februar 2005 om angreb på informationssystemer, med henblik på at beskrive og analysere begrebet *data*.

Data er beskyttet af andre retsområder, herunder de immaterialretlige regler, lov om erhvervshemmeligheder og persondataretten. Det lægges dog til grund i den juridiske teori, at de informationsretlige discipliner generelt ikke har karakter af at være ejendomsretlige discipliner.⁷ Da det er en forudsætning for anvendelsen af de bestemmelser specialet vil undersøge, at det objekt der er genstand for berigelsen kan undergives ejendomsret, med de deraf følgende retlige og faktiske beføjelser, vil persondataretten og de immaterialretlige regler ikke blive gjort til genstand for undersøgelse i dette speciale.⁸

IT- og internetkriminalitet har ofte et grænseoverskridende element, hvilket i mange henseender kan gøre det relevant at inddrage betragtninger om jurisdiktion. Spørgsmål der vedrører jurisdiktion, er imidlertid ikke relevante ift. at besvare specialets problemstilling, der udelukkende knytter sig til straffelovens objektive gerningsindhold, og vil derfor ikke blive behandlet i fremstillingen. Af de ovenfor anførte grunde, gøres de processuelle regler, strafsanktioner, herunder strafferammen og medvirkende ansvar ikke til genstand for behandling, mens de subjektive krav i bestemmelserne alene berøres i forlængelse af analysen af det objektive gerningsindhold.

⁵ Se lovforslag nr. 55 af 5. november 2003, pkt. 7 og 8 samt i den retsvidenskabelige litteratur: Lentz, Lene Wachter, *Politiets hemmelige efterforskning på internettet*, 2019, s. 47.

⁶ <https://www.ft.dk/samling/20142/almindel/reu/spm/195/svar/1268989/1554229/index.htm>

⁷ Udsen, Henrik: *De informationsretlige grundsætninger – studier i informationsretten*, 2009, s. 71 ff. I samme retning for så vidt angår immaterielle rettigheder se: Kockvedgaard, Mogens: *Immaterialretspositioner*, 1965, s. 193 ff.

⁸ Jf. afsnit 4.1.2. f. og 5.1. ff.

1.4. Metode og retskilder

Problemformuleringen besvares gennem en beskrivelse og analyse af dansk ret, *de lege lata*, efter den retsdogmatiske metode, med det formål at fastlægge gældende ret i Danmark.

Projektet tager udgangspunkt i lovbekendtgørelse nr. 976 af 17. september 2019 med senere ændringer (herefter straffeloven), men fokuserer på bestemmelserne om tyveri, underslæb og databedrageri i straffelovens kapitel 28 om formueforbrydelser. Herudover inddrages retspraksis og forarbejder til straffeloven, herunder betænkninger og lovforslag, med henblik på at analysere bestemmelseernes anvendelsesområde i henhold til gældende ret. Med henblik på at beskrive og analysere ejendomsretten og tingsbegrebet inddrages tingsretten ligeledes, men med den forståelse, at strafferetten forfølger andre hensyn end tingsretten. Analysen af tingsrettens anvendelse af begreberne, har derfor ingen selvstændig betydning for vurderingen af om begrebet *data* er omfattet af straffelovens bestemmelser, der kriminaliserer borttagelse og tilegnelse af en *rørlig ting* og uberettiget vinding. Straffeloven indeholder imidlertid ingen legaldefinition af tingsbegrebet, og det anses derfor ikke for at være et særligt strafferetligt begreb. Forståelsen af begrebet på dette retsområde, vil derfor indgå som et fortolkningsbidrag til forståelsen, generelt og i strafferetlig forstand.

Specialet inddrager ligeledes folkeretlige konventioner, herunder Europarådets konvention om IT-kriminalitet af 23. november 2001 (herefter cybercrime-konventionen) og Rådets rammeafgørelse 2005/222/RIA af 24. februar 2005 om angreb på informationssystemer (herefter Rådets rammeafgørelse). Konventionen og rammeafgørelsen er ratificerede af Danmark og dermed bindende for Danmark på mellemstatsligt niveau, men er ikke direkte anvendelige i dansk ret. Før disse kan siges at være gældende dansk ret, er det nødvendigt at konventionerne er inkorporeret i dansk ret ved lov.⁹

Derudover inddrages Den Europæiske Menneskeretskonvention af 1950 med tillægsprotokoller (herefter EMRK), med henblik på at analysere rammerne for legalitetsprincippet i straffelovens § 1. EMRK blev inkorporeret i dansk ret ved lov nr. 285 af 29. april 1992. Straffeloven skal som en konsekvens af dette, fortolkes med EMRK og afgørelser fra den europæiske menneskerettigheds domstol som den overordnede retskilde.¹⁰

⁹ Christensen, Jens Peter m.fl.: Dansk Statsret, 2012, s. 195.

¹⁰ Waaben, Knud: Strafferettens almindelige del, 2015, s. 27.

Relevant juridisk litteratur inddrages ligeledes. Det bør dog fremhæves, at juridisk litteratur *ikke* er en retskilde, men udelukkende indgår som fortolkningsbidrag til de ovennævnte retskilder. Med henblik på at beskrive og analysere data som et teknisk og ejendomsretligt begreb, inddrages Inger Marie Sundes doktorafhandling *Automatisert inddragning*, der behandler begrebet i relation til de norske regler om konfiskation. Med samme formål inddrages ligeledes betragtninger fra newzealandsk ret, idet Wayne Rumbles har behandlet emnet virtuelle ting som objekt for bl.a. tyveri. Betragtningerne inddrages med henblik på at beskrive nogle objektivt konstaterbare og almengældende egenskaber ved data som objekt.

Derudover vil jeg foretage nogle overvejelser om hvorvidt en afledet beskyttelse af data vil være tilstrækkelig i lyset af den teknologiske udvikling, samt vurdere *de lege sententia ferenda*, om straffelovens § 279 a muligvis vil kunne finde anvendelse på de dataforhold, som ikke er omfattet af bestemmelserne om tyveri og tingsunderslæb.

Kapitel 2 Det strafferetlige legalitetsprincip og fortolkning

I det følgende kapitel vil legalitetsprincippet og fortolkningsprincipperne blive gennemgået, da disse principper er afgørende for fastlæggelsen af bestemmelsernes anvendelsesområde.

2.1. Legalitetsprincippet jf. straffelovens § 1

Det er en forudsætning for at der kan pålægges strafansvar, at der er hjemmel i lov. Dette følger direkte af straffelovens § 1, 1. pkt., der har følgende ordlyd: ”Straf kan kun pålægges for et forhold, hvis strafbarhed er hjemlet ved lov, eller som ganske må ligestilles med et sådant.” Af andet punktum fremgår, at det samme angår retsfølger, der ikke betegnes som straf, jf. straffelovens kapitel 9. Ovenstående er udtryk for *legalitetsprincippet*, der har til formål at beskytte borgeren mod vilkårlig strafforfølgelse, således at handlinger og undladelser kun kan pålægges straf, i de tilfælde hvor det har været lovgivers vilje.¹¹ Waaben anfører således, at beskyttelsestanken bag § 1 ikke kan opfyldes ved en efterfølgende kriminalisering af et forhold før domfældelse, for en handling der ikke er kriminaliseret ved lov på gerningstidspunktet.¹² Baumbach anfører dog, at der ikke i bestemmelsen foreligger et formelt forbud mod at pålægge straf efter en straffelovsbestemmelse, der ikke var gældende på gerningstidspunktet, men derimod er gældende ved pådømmelsen, da strafbarheden skal være hjemlet ved lov, og at straf pålægges ved pådømmelsen, ikke på gerningstidspunktet, hvilket hun tilføjer i øvrigt er overensstemmende med straffelovens § 3.¹³ Der findes ikke i dansk ret, et grundlovssikret forbud mod lovgivning med tilbagevirkende kraft. Et forbud er imidlertid indeholdt i EMRK art. 7, stk. 1, 1. pkt., der ligeledes fastslår legalitetsprincippet. Danmark har ratificeret EMRK, som er inkorporeret i dansk ret ved lov.¹⁴ Konventionen er af den grund en del af gældende dansk ret. Sammenfattende kan det konstateres, at legalitetsprincippet tilsigter, at borgeren skal have mulighed for at anskue grænserne for handlefriheden, og den deraf følgende strafisiko, på det tidspunkt hvor borgeren beslutter sig for at foretage en bestemt handling.¹⁵

¹¹ Waaben, Knud: Strafferettens almindelige del, 2015, s. 91.

¹² Waaben, Knud: Strafferettens almindelige del, 2015, s. 92.

¹³ Baumbach, Trine: Det strafferetlige legalitetsprincip, 2008, s. 152 ff.

¹⁴ Lov nr. 285 af 29. april 1992.

¹⁵ Waaben, Knud: Strafferettens almindelige del, 2015, s. 92 f.

2.2. Klarhedskravet

Spørgsmålet om lovgrundlagets klarhed, knyttes normalt til den konkrete bestemmelses ordlyd. I de tilfælde, hvor en lovbestemmelse kun giver et usikkert grundlag for at vurdere hvilke handlinger der er omfattet af gerningsbeskrivelsen, kan bestemmelsen siges at være uklar. Dette kan også være tilfældet, hvor ordlyden kan siges at dække en række handlinger af en bestemt type, men hvor udstrækningen af ordlyden er usikker.¹⁶ Trine Baumbach har behandlet spørgsmålet angående kravet til klarhed, og anfører, at lovgiver skal søge at være så præcis som muligt, når straffelovens bestemmelser udformes, men at dette ikke har den betydning, at straffelovens § 1 indeholder et krav om klarhed. Dette er begrundet i, at der kan sluttes analogt i henhold til straffelovens § 1, samt at før en lovbestemmelse kan anvendes i praksis, må der kunne ske en fortolkning af den konkrete bestemmelse. Det vil ikke være muligt at udforme en bestemmelse, som i sin ordlyd vil være fyldestgørende i enhver tænkelig henseende. En tilsyneladende uklar bestemmelse, vil derfor ikke nødvendigvis være ugyldig og derfor formodentlig ikke skulle tilsidesættes af domstolene. Det er derimod ordlyden, og en fortolkning af denne, der er afgørende for om der er hjemmel i en given bestemmelse. I de tilfælde hvor en bestemmelse ikke giver domstolene anvisninger om dens normative substans, kan resultat derfor i sidste ende blive frifindelse, da bestemmelsen i så fald ikke kan give tilstrækkelig hjemmel til at der kan ske domfældelse.¹⁷

2.3. Fortolkning

Gerningsindholdet i en bestemmelse, kan give anledning til fortolkningsspørgsmål i de tilfælde, hvor bestemmelsens ordlyd giver anledning til tvivl om dens anvendelsesområde. Denne tvivl om bestemmelsens nærmere indhold, kan have forskellige sproglige årsager, men der kan også opstå tvivl om en bestemmelses anvendelsesmuligheder, som et resultat af den teknologiske udvikling.

Fortolkningsprincipperne knytter sig til forskellige aspekter af bestemmelsens sammenhæng og opbygning, herunder ordlyden, formål og andre bestemmelser. Det er imidlertid kun de grundlæggende elementer i fortolkningslæren, og dem som er relevante for nærværende fremstilling, der vil blive behandlet i det følgende afsnit. Afsnittets formål er således ikke at

¹⁶ Baumbach, Trine: Det strafferetlige legalitetsprincip, 2008, s. 157 ff.

¹⁷ Baumbach, Trine: Det strafferetlige legalitetsprincip, 2008, s. 166 f., i samme retning se Waaben, Knud: Strafferettens almindelige del, 2015, s. 93 med petitskrift.

foretage en fuldstændig beskrivelse af fortolkningslæren, men at anskueliggøre de muligheder og grænser fortolkningslæren opstiller ift. de behandlede strafbestemmelser.

2.3.1. Sproglig fortolkning

Sprogligt kan strafbestemmelserne typemæssigt overordnet inddeles i deskriptive og normative udtryk. Sondringen tager sigte på det isolerede sproglige udtryk, mens betydningen af hele sætninger og forholdet til andre bestemmelser udelades.¹⁸ Inddelingen er et udtryk for at de ord lovgiver har valgt at anvende i en bestemmelses gerningsbeskrivelse, danner en ordgrænse, som afgrænser de handlinger og undladelser som kan realisere en konkret forbrydelse. Den sproglige fortolkning kan derfor siges at have sit udgangspunkt i legalitetsprincippet i straffelovens § 1.¹⁹

Denne sondring er af betydning for nærværende fremstilling, da specialets hovedfokus er en analyse af det isolerede udtryk *rørlig ting* i bestemmelserne om tyveri og tingsunderslæb i forhold til data.

2.3.2. Indskrænkende, udvidende og præciserende fortolkning

Udgangspunktet for den strafferetlige lovfortolkning, er som for al anden lovfortolkning, bestemmelsens ordlyd. Dette er af særlig betydning inden for strafferetten, som en følge af hjemmelskravet i straffelovens § 1. De mulige resultater der følger af forskellige fortolkningsmetoder, skal derfor holdes op imod bestemmelsens ordlyd gennem fortolkningsprocessen.²⁰

Den præciserende fortolkning foretager et valg i forhold til hvilken måde ordlyden skal forstås, i de tilfælde hvor en bestemmelse kan forstås på flere måder. Den præciserende fortolkning resulterer dermed i, at bestemmelsen hverken får en bredere eller et mere begrænset anvendelsesområde ift. ordlyden, men præciserer og skaber klarhed om anvendelsesområdet inden for bestemmelsens egen sproglige afgrænsning, end hvad udsagnet i bestemmelsen umiddelbart tillader. I de tilfælde, hvor et forhold umiddelbart er omfattet af en bestemmelses ordlyd, men holdes udenfor anvendelsesområdet, er der tale om indskrænkende fortolkning. Såfremt en fortolkning fører til, at

¹⁸ Waaben, Knud: Strafferettens almindelige del, 2015, s. 95 og s. 95 f., hvor der foretages en yderligere inddeling af udtryk i 8 underkategorier.

¹⁹ Baumbach, Trine: Det strafferetlige legalitetsprincip, 2008, s. 261 f.

²⁰ Baumbach, Trine: Det strafferetlige legalitetsprincip, 2008, s. 283.

et forhold henføres under en bestemmelse, uden at dette kan udledes af den naturlige sproglige forståelse af bestemmelsens ordlyd, betegnes fortolkningen som værende udvidende. Den udvidende fortolkning har derfor som resultat, at bestemmelsen udvides og derved bevæger sig uden for ordlyden. Den indskrænkende såvel som den udvidende fortolkning, bevæger sig derfor udenfor bestemmelsens naturlige sproglige forståelse, hvilket Baumbach finder demokratisk betænkeligt, da afkriminalisering og ikke mindst kriminalisering er lovgivers prærogativ. I forhold til den udvidende fortolkning afbødes dette dog af, at straffelovens § 1 giver hjemmel til at fortolke fuldstændig lovanalogt.²¹

Der kan yderligere sondres mellem subjektiv, objektiv og teleologisk fortolkning. Den subjektive fortolkning, kan være præciserende, udvidende og indskrænkende, og retter sig imod lovgivers hensigt med loven, med udgangspunkt i forarbejderne, herunder bemærkningerne til lovforslag og betænkninger fra sagkyndige udvalg. Den subjektive fortolknings sigte, er på baggrund af forarbejderne, at undersøge hvilke handlinger lovgiver mener skal være omfattet, og hvilke handlinger der skal udelades af en bestemmelse, med det formål at afgrænse anvendelsesområdet. Den objektive fortolkning, tager udgangspunkt i bestemmelsens ordlyd, og undlader at tage stilling til betydningen af lovens forarbejder. Teleologisk fortolkning, eller formålsfortolkning, tager udgangspunkt i lovens formål, hvilket kan fremgå af bestemmelsens eget indhold, en overordnet formålsparagraf eller overskriften i det kapitel bestemmelsen indgår i.²² Teleologisk fortolkning, kan være indskrænkende, udvidende og præciserende, og yderligere inddeles i subjektiv og objektiv fortolkning. Den subjektive formålsfortolkning er ikke anderledes end den ovenfor beskrevne, mens den objektive formålsfortolkning alene støtter sin fortolkning på formålet med lovens bestemmelser.²³

Ud over de ovenfor nævnte fortolkningsvarianter, findes der på det strafferetlige område en række særegne principper, herunder kongruensfortolkning. Denne fortolkningsvariant, fortolker et begreb i en bestemmelse som værende kongruent, når det anvendes andre steder i samme tekst, således at et udtryk fortolkes på samme måde i loven som helhed.²⁴ Baumbach anfører i den anledning, at hensynet til borgerens mulighed for at indrette sig efter loven, taler for at man ved fortolkning på strafferettens område, som udgangspunkt holder sig til den almindelige forståelse af et begreb,

²¹ Baumbach, Trine: Det strafferetlige legalitetsprincip, 2008, s. 165 ff.

²² Baumbach, Det strafferetlige legalitetsprincip, 2008, s. 271 f.

²³ Munk-Hansen, Carsten: Retsvidenskabsteori, 2014, s. 288.

²⁴ Justitsministeriets vejledning nr. 224 af 15. oktober 1969, pkt. 1.

medmindre vægtige grunde taler imod dette. De fleste begreber som anvendes i straffeloven, kan derfor antages ikke at have en speciel betydning i en strafferetlig kontekst, men må forstås kongruent med den øvrige lovgivnings forståelse af begrebet. En bestemmelses beskyttelsesinteresse, kan ligeledes indgå som et element i fortolkningen.²⁵

2.3.3. Analogi

I en strafferetlig kontekst, er det særlig relevant at udfinde de grænser som legalitetsprincippet i straffelovens § 1, sætter for den udvidende fortolkning.²⁶ Der er ifølge Alf Ross i princippet ikke forskel på udvidende fortolkning og analogi.²⁷ Der er imidlertid grænser for hvor udvidende en fortolkning kan være i strafferetten. En sondring mellem udvidende fortolkning og analogifortolkning, kan derfor have betydning, når disse grænser skal fastlægges. Den udvidende fortolkning, kan siges at indeholde mere moderate udvidelser, f.eks. hvor et begreb er anvendt bredere end hvad den normale sproglige betydning fordrer. Analogien er derimod kendetegnet ved at indeholde de mere vidtgående udvidelser.²⁸ Der foreligger dermed en analogislutning, i de tilfælde hvor et forhold som ikke er omfattet af bestemmelsens ordlyd, henføres under bestemmelsen.²⁹

For at der kan sluttes analogt når straffelovens bestemmelser anvendes, kræver straffelovens § 1, imidlertid at der er tale om en fuldstændig lovanalogi, jf. bestemmelsens ordlyd *eller som ganske må ligestilles med et sådant*. At analogien skal være fuldstændig, betyder at et forhold der ønskes henført under en bestemmelse, skal have en høj grad af lighed med det forhold som er beskrevet i bestemmelsen, og at der skal foreligge lige så stærke grunde til at straffe for forholdet, som for det forhold som følger af bestemmelsens ordlyd. Analogislutningen er særlig interessant i de tilfælde, hvor bestemmelsen nok kan siges at sætte en grænse for lovens anvendelse på et bestemt forhold, men hvor konkrete hensyn og betydelige lighedspunkter med det i bestemmelsen indeholdte forhold, taler for strafsanktionering.³⁰

²⁵ Baumbach, Trine: Det strafferetlige legalitetsprincip, 2008, s. 287 ff.

²⁶ Baumbach, Trine: Det strafferetlige legalitetsprincip, 2008, s. 402.

²⁷ Ross, Alf: Om ret og retfærdighed. En indførelse i den analytiske retsfilosofi, 1966, s. 175 f. I samme retning se Munk-Hansen, Carsten: Retsvidenskabsteori, 2014, s. 289 og Baumbach, Trine: Det strafferetlige legalitetsprincip, 2008, s. 267.

²⁸ Baumbach, Trine: Det strafferetlige legalitetsprincip, 2008, s. 267.

²⁹ Munk-Hansen, Carsten: Retsvidenskabsteori, 2014, s. 289.

³⁰ Waaben, Knud: Strafferettens almindelige del, 2015, s. 102 ff.

Der kan imidlertid opstilles en række yderligere kriterier som skal være opfyldt, før der kan slutes fuldstændig lovanalogt, jf. straffelovens § 1. Der skal for det første være tale om en analogi fra en bestemmelse i loven eller en bestemmelse udstedt i medfør af lov, og den må ikke være uforenelig med bestemmelsens ordlyd, men derimod udgøre en forlængelse af denne. Analogien skal ligeledes være forenelig med forbrydelsens *væsen*, og skal kunne forudsiges af borgeren. Derudover, er det et krav at analogien er i overensstemmelse med lovgivers vilje, dvs. at hvis lovgiver havde haft mulighed for at tage stilling til forholdet, eller f.eks. havde mulighed for at forudsige den teknologiske udvikling, ville lovgiver have ladet forholdet være omfattet af bestemmelsens anvendelsesområde. Der skal slutteligt være tale om et rets-tomt område.³¹

2.4. Delkonklusion

Idet ordlyden af en bestemmelse karakteriserer bestemte handlinger og objekter, kan der som en følge af den teknologiske udvikling, opstå uklarhed om en bestemmelses anvendelsesområde. Den sproglige rækkevidde af det deskriptive begreb *rørlig ting*, som det fremgår af straffelovens § 276 og § 278, stk. 1, nr. 1, er i nærværende fremstilling af afgørende betydning for fastlæggelsen af bestemmelsernes anvendelsesområde, i en digital virkelighed. Særligt taget i betragtning af den fortsatte teknologiske udvikling, er det derfor relevant at undersøge om data kan fortolkes som en *rørlig ting*, og dermed være omfattet af de ovenfor nævnte bestemmelsers gerningsindhold. De ovenfor beskrevne fortolkningsprincipper, vil derfor blive inddraget i undersøgelsen af begrebet *rørlig ting*, med henblik på at fastlægge gældende ret. Fortolkningen må imidlertid foretages indenfor rammerne af legalitetsprincippet i straffelovens § 1.

³¹ Baumbach, Trine: Det strafferetlige legalitetsprincip, 2008, s. 439 f.

Kapitel 3 Internettet og internetkriminalitet

I det følgende afsnit beskrives og defineres begreberne *internet* og *internetkriminalitet*. Derudover, foretages en beskrivelse og analyse af begreberne *data* og *information*, herunder begrebet *virtuelle ting*, da en forståelse af disse begreber er af betydning for den senere analyse af begrebet *rørlig ting*, der indgår som en central del af gerningsindholdet i bestemmelserne om tyveri og tingsunderslæb.

3.1. Internettet som teknisk begreb

Det er en forudsætning for at forstå hvad der begrebsligt ligger bag IT- og internetkriminalitet, at fænomenet *internettet*, og den teknologi der ligger til grund for begrebet defineres. På denne måde fremhæves og tydeliggøres de karakteristika, som er særegne for denne type af kriminalitet.

Internettet kan beskrives som et neutralt kommunikationslag, opbygget af protokoller, hvorpå forskellige applikationer, f.eks. sociale medier, kan tilføjes og afvikles fra.³² Den grundlæggende struktur består af TCP/IP-protokollerne, der danner grundlaget for en række andre protokoller. Disse udgør forskellige kommunikationslag, der sætter standarden for mere specialiserede kommunikationsformer, herunder Hyper Text Transmission Protocol (HTTP), der er grundlaget for World Wide Web (WWW), og som på grund af sin brugervenlighed og fleksibilitet, har vundet stor udbredelse.³³ IP-protokollen danner fundamentet for internettet, og håndterer overførslen af information på internettet, ved at opdele den information som overføres i mindre dele, for derefter at samle den igen hos modtageren.³⁴ Når information, om f.eks. tekst, lyd eller billede oplagres på WWW, sker det på lagringsformatet Hyper Text Markup Language som meta-data, der gengiver hvordan den oplagrede information skal vises på brugerfladen.³⁵

3.2. Internettet som juridisk begreb

Som en følge af udviklingen i 1990'erne, hvor det blev almindeligt at udveksle information via internettet, er der skabt et enormt informationsmarked, der har givet anledning til en række udviklede juridiske problemstillinger indenfor flere retsområder, bl.a. også på det strafferetlige

³² Trzaskowski, Jan m.fl.: *Internetretten*, 2017, s. 21.

³³ Heine, Kasper m.fl.: *Internetjura*, 2002, s. 33.

³⁴ Heine, Kasper m.fl.: *Internetjura*, 2002, s. 29.

³⁵ Heine, Kasper m.fl.: *Internetjura*, 2002, s. 33.

område.³⁶ Der findes imidlertid ikke en entydig juridisk definition af begrebet *internet*. At internet som begreb ikke er defineret entydigt, kan på den ene side betragtes som en styrke, idet loven ikke skal ændres som en følge af den teknologiske udvikling, men det indebærer ligeledes at der kan opstå tvivl om begrebets reelle indhold, og dermed hvilke teknologier der er omfattet.³⁷

Sammenfattende kan begrebet imidlertid beskrives som: "...et verdensomspændende computernetværk af indbyrdes forbundne computernetværk. Internet er summen af det kommunikationsudstyr, der binder millioner af lokalt placerede computere sammen."³⁸

Internettet har en række forskellige aktører, der uafhængig af deres position, kan optræde som henholdsvis gerningsperson og forurettede. Aktørerne kan grundlæggende opdeles i henholdsvis internetudbydere og brugere.³⁹ Dette er ligeledes den inddeling som bliver lagt til grund i betænkning nr. 1488/2007. Internetudbyderen kan i henhold til betænkningen inddeles i yderligere tre kategorier: 1) *hosts*, der stiller serverplads til rådighed for contentproviders 2) *contentproviders*, der leverer den information der er til rådighed på internettet, samt 3) *access providers*, der er bindeleddet mellem hosts, content providers og brugere. Det er dog ikke unormalt, at en internetudbyder optræder som både host og access provider, men også som content provider.⁴⁰

Betænkningen definerer ligeledes det forhold, at en person er på nettet som: "... at vedkommende fra sin computer, mobiltelefon, PDA'er eller anden brugerterminal gennem en access provider og en server hos en host har adgang til de forskellige datanetværk, der indgår i internettet."⁴¹ Slutteligt, definerer betænkningen det forhold, at en person lægger noget ud på internettet som: "... at vedkommende uploader materiale til en host og dermed gør materialet alment tilgængeligt for internettets brugere, der kan benytte materialet gratis eller mod betaling, herunder ved at downloade materialet til deres egne computere mv."⁴²

Det er den ovenfor anførte forståelse af begrebet *internettet* og dets aktører som beskrevet i betænkning nr. 1488/2007, der lægges til grund i nærværende fremstilling. Det er det særligt *contentsproviders* der leverer indholdet på internettet, og *brugeren* af indholdet, der er relevante subjekter i forhold til specialets problemstilling.

³⁶ Andersen, Mads Bryde: IT-retten, 2005, s. 92.

³⁷ Trzaskowski, Jan m.fl.: Internetretten, 2017, s. 29.

³⁸ Heine, Kasper m.fl.: Internetjura, 2002, s. 28.

³⁹ Blume, Peter m.fl.: IT-retlige emner, 1998, s. 301 samt Heine, Kasper m.fl.: Internetjura, 1997, s. 304.

⁴⁰ Betænkning nr. 1488/2007, s. 154.

⁴¹ Betænkning nr. 1488/2007, s. 154.

⁴² Betænkning nr. 1488/2007, s. 154.

3.3. IT- og internetkriminalitet

IT- og internetkriminalitet kan generelt beskrives som en samlebetegnelse for kriminalitet, der anvender computerteknologi og internettet, som redskab i udførelsen af den kriminelle handling.⁴³

Internetkriminalitet, også betegnet som *cybercrime*, er ligesom internettet ikke defineret som et entydigt begreb.⁴⁴ I en betænkning fra 1985 der havde til formål at undersøge anvendelsen af straffelovens bestemmelser på dataforhold, definerede straffelovrådet begrebet *datakriminalitet* som: "[...] de strafbare handlinger, der rummer en anvendelse af den for databehandling særegne teknik med hensyn til registrering, opbevaring, bearbejdelse og brug af oplysninger."⁴⁵

På trods af, at IT- og internetkriminalitet ikke kan siges at være defineret endegyldigt, dækker begrebet som omtalt over en lang række forbrydelser, som har det tilfælles, at computerteknologi og internettet indgår som en central del af den kriminelle handling.⁴⁶ Det er denne forståelse af begrebet, der lægges til grund i fremstillingen.

IT-kriminalitet kan ud fra en sondring mellem de måder hvorpå computerteknologi anvendes til at realisere en forbrydelse, generelt inddeles i tre former: 1) *computerintegritetsforbrydelser* (rettet mod et it-system), 2) *computerindholdsforbrydelser* (*ulovligt indhold deles på internettet*) og 3) *computerassisterede forbrydelser* (computerteknologi anvendes som et centralt værktøj).⁴⁷

For så vidt angår nærværende fremstilling, vil den kriminalitetstype som er genstand for undersøgelsen, falde ind under rubriceringen *computer assisterede forbrydelser*, idet det er kendetegnede for disse, at computerteknologi og internettet indgår som et centralt redskab i realiseringen af de handlinger som er genstand for undersøgelsen.

3.4. Data som teknisk og retligt begreb

Udtrykket *data*, omfatter sprogligt alle former for oplysninger, herunder oplysninger som fremgår af et fysisk medium.⁴⁸ Data kan derfor lagres på forskellige måder, herunder på et fysisk medie i

⁴³ Det Kriminalpræventive Råd, Når forbrydelser bliver digitale, marts 2016, s. 10.

⁴⁴ Trzaskowski, Jan m.fl., Internetretten, 2017, s. 586.

⁴⁵ Betænkning nr. 1032/1985, s. 14.

⁴⁶ Det Kriminalpræventive Råd, Når forbrydelser bliver digitale, marts 2016, s. 10.

⁴⁷ Det Kriminalpræventive Råd, Når forbrydelser bliver digitale, marts 2016, s. 11. For en alternativ inddeling af forbrydelserne, som dog i store træk bærer ligheder med den fremstillede, se Trzaskowski, Jan m.fl.: Internetretten, 2017, s. 586 ff.

⁴⁸ Se f.eks. betænkning nr. 1032/1985, s. 13 f.

den analoge verden, f.eks. på papir eller digitalt i et IT-system. For så vidt angår nærværende fremstilling, er det imidlertid kun den data der består af et maskinlæsbart signal, og som egner sig til lagring i et IT-system på f.eks. en harddisk eller lignende, der er genstand for behandling.

3.4.1. Data og information

Begreberne data og information, er tæt forbundne.⁴⁹ For at forstå deres indbyrdes sammenhæng og forskelle, og dermed gøre dem operationelle i forhold til fremstillingens problemstilling, er det imidlertid nødvendigt at foretage en analyse af deres nærmere indhold.

Straffeloven indeholder imidlertid ikke nogen legaldefinition af begrebet *data* og forarbejderne til straffeloven giver ligeledes ikke noget særligt indblik i begrebets nærmere indhold, idet betænkning nr. 1032/1985 blot anfører at:

” Udtryk som "data", "databehandling" o.l. omfatter sprogligt alle oplysninger og enhver form for behandling - herunder manuel behandling - af oplysninger. Når udtryk som disse anvendes i det følgende, sigtes der imidlertid til forhold, der har tilknytning til den elektroniske databehandling.”⁵⁰

Der findes imidlertid en definition af data i Cybercrime-konventionen, der som omtalt ovenfor i afsnit 1.4., er tiltrådt af Danmark. Cybercrime-konventionens artikel 1, litra b , der anvender begrebet *elektroniske data*, definerer dette som: ”[...]enhver gengivelse af fakta, informationer eller begreber i en form, der er egnet til behandling i et edb-system, herunder et program, der er egnet til at få et edb-system til at udføre en funktion;”⁵¹ Definitionen i cybercrime-konventionen giver dog kun en overordnet beskrivelse af, hvad der indholdsmæssigt skal forstås ved begrebet *elektroniske data*. En leksikalsk forståelse af begrebet *data*, definerer data som: ”de informationer (talstørrelser, tegn, bogstaver m.m.), hvormed man „fodrer“ en computer”⁵² Fælles for de anførte definitioner er dog, at data i denne sammenhæng indgår i en elektronisk databehandling.

Sprogligt kommer udtrykket *data* oprindeligt af det latinske ord *dare*, hvilket betyder at give, og betegner noget der er givet, men hvor indholdet ikke umiddelbart giver mening for modtageren. Data kan derfor beskrives som en manifestation af en mening, dvs. en mængde information, der i

⁴⁹ Andersen, Mads Bryde: IT-retten, 2005, side 108.

⁵⁰ Betænkning nr. 1032/1985, s. 13 f.

⁵¹ Europarådets konvention om IT-kriminalitet af 23. november 2001.

⁵² <https://ordbog-gyldendal-dk.zorac.aub.aau.dk/#/pages/result/dada/data/expert?cache=1586265775071>

sin nuværende form ikke tilkendegiver denne mening. Som et praktisk eksempel på sammenhængen mellem data og information, kan fremhæves den situation, hvor læseren ikke kender til den ordsammenhæng en forkortelse dækker over. I dette tilfælde vil forkortelsen umiddelbart fremstå som data, men i det øjeblik iagttageren forstår ordsammenhængen som forkortelsen er udtryk for, vil forkortelsen fremstå som information.⁵³ I en computer vil dette eksempel kunne angå den talrække, dvs. data, der bliver til information og som vises på brugerfladen.⁵⁴ Det som før fremstod som data, kan nu aflæses som en given mængde information, der kan erkendes af recipienten.⁵⁵ Data og information udgør således begreber, der beskriver oplysninger i forskellige stadier af en omkodningsproces i en elektronisk databehandling, hvor data bearbejdes eller fortolkes til meningsgivende information for iagttageren.

3.4.2. Data som medium

Den information som et menneske har erkendt, kan med undtagelse af f.eks. aftaleretlige dispositioner, ikke underkastes fremmed kontrol og herredømme. Det kan derfor være svært at forestille sig, at information i sig selv kan bemægtiges og dermed potentielt realisere gerningsindholdet i berigelsesforbrydelserne, såfremt informationen ikke er lagret på et medium.⁵⁶ Med udgangspunkt i virtuelle verdner, anfører Peter Dueholm Mathiasen, at data, når det indgår i en transmission af information til brugeren af en virtuelle verden, kan optræde som et medium, der viderebringer information fra udviklerens server til modtagerens brugergrænseflade.⁵⁷ Inger Marie Sunde foretager ligeledes en sondring mellem information, data, og det fysiske lagringsmedie, og anfører at de fysiske lagringsmedier er en forudsætning for at man kan udnyttet data, og at data er en forudsætning for at der kan foreligge databaseret information.⁵⁸ Der foreligger altså en indbyrdes afhængighed imellem de tre niveauer.

⁵³ Andersen, Mads Bryde: IT-retten, 2005, side 108.

⁵⁴http://denstoredanske.dk/It%2c_teknik_og_naturvidenskab/Informatik/Software%2c_programmering%2c_internet_og_webkommunikation/binar_representation

⁵⁵http://denstoredanske.dk/It,_teknik_og_naturvidenskab/Informatik/Software,_programmering,_internet_og_webkommunikation/data

⁵⁶ Mathiasen, Peter Dueholm: Virtuelle ting – Kan virtuelle ting strafferetligt karakteriseres eller sidestilles som rørlig ting?, 2014, s. 54 f.

⁵⁷ Mathiasen, Peter Dueholm: Virtuelle ting – Kan virtuelle ting strafferetligt karakteriseres eller sidestilles som rørlig ting?, 2014, s. 54 f.

⁵⁸ Sunde, Inger Marie: Automatisert inddragning, 2010, s. 13 f.

Når brugeren modtager data som bærer en given informationsmængde, f.eks. fra en virtuel verden, vil det blive gengivet som information i billeder og lyd, der kan opfattes af de menneskelige sanser. Data vil i dette tilfælde bære informationen fra serveren til modtagerens enhed, og kan derfor karakteriseres som et medium, der transporterer denne information mellem afsender og modtager. Data får derved nogle af de samme karakteristika som andre fysiske medier der bærer information, f.eks. bøger, og det er derfor muligt at karakterisere data som et medium. Herved kan der foretages en sondring mellem henholdsvis information og data, idet data i denne sammenhæng udgør mediet, f.eks. en e-bog.⁵⁹

3.4.3. Data som teknisk begreb

De grundlæggende elementer i den fysiske og digitale verden består af henholdsvis atomer og bits.⁶⁰ Det er da også denne forskel, der har givet anledning til at man i teorien ikke har betragtet data som en *ting*, i henhold til straffelovens bestemmelser.⁶¹ Den digitale verdens byggesten, *bits*, består af binære elementer, der kan karakteriseres som ettaller eller nuller. En bitstreng der består af otte tegn, er betegnet som en *byte*. Ved at anvende binære tal, kan man således udtrykke data skriftligt.⁶² Elektroniske data kan derfor grundlæggende beskrives som en serie af et-taller og nuller.⁶³ Datene lagres typisk på et magnetisk medium f.eks. en harddisk, som magnetiske signaler.⁶⁴

3.4.3.1. Data som et identificerbart objekt

Det er muligt at beskrive en bestemt datamængde, ud fra de oplysninger der knytter sig til de konkrete data. Oplysningerne betegnes som metadata, og beskriver f.eks. filens størrelse, tidspunkt for oprettelse, ændringer, type af indhold og såfremt datene er lagrede, hvilken enhed filen tilhører. Ved at beregne en datafils tekniske værdi, kan man give datene en unik identitet, ved hjælp af et hashprogram, der resulterer i en såkaldt tjeksum, uden at selve filen ændres. Tjeksummen består af

⁵⁹ Dueholm Mathiasen, Peter, Virtuelle ting – Kan virtuelle ting strafferetligt karakteriseres eller sidestilles som rørlig ting?, 2014, s. 55.

⁶⁰ Sunde, Inger Marie: Automatisert inddragning, 2010, s. 27.

⁶¹ Se f.eks. Andersen, Mads Bryde: IT-retten, 2005, s. 737.

⁶² Sunde, Inger Marie: Automatisert inddragning, 2010, s. 27 f.

⁶³ Sunde, Inger Marie: Automatisert inddragning, 2010, s. 26 f.

⁶⁴ Andersen, Mads Bryde: IT-retten, 2005, s. 88 og Mathiasen, Peter Dueholm: Virtuelle ting – Kan virtuelle ting strafferetligt karakteriseres eller sidestilles som rørlig ting?, 2014, s. 64.

en mængde oplysninger om selve datene, dvs. metadata, der kan sammenlignes med en DNA-profil. Hashprogrammet danner et unikt udtryk for dataene, da en hash algoritme er kollisionsfri. To forskellige datamængder kan altså ikke resultere i den samme tjeksum, medmindre der er tale om en dublet. Der skal imidlertid ikke være mere end en bit til forskel, før tjeksummen vil være forskellig. To datafiler kan derfor bærer samme information, uden at der er tale om en dublet. Dubletter forekommer imidlertid ofte, idet data almindeligvis spredes ved at det kopieres.⁶⁵

At data ofte kopieres, dvs. at der skabes dubletter med samme tjeksum⁶⁶, har også betydning for den strafferetlige kvalificering af data. Inger Marie Sunde betegner meget beskrivende problemet som *ikke-rivalisering*, idet kopieringen medfører at der bliver mere af formuegodet, og altså ikke i at der bliver mindre. Når en datafil kopieres, sker der således ikke en ekskludering af en andens mulighed for at udnyttet den datafil som kopieres.⁶⁷ Det er som omtalt nedenfor i afsnit 4.1.2., en forudsætning for at straffelovens bestemmelser om tyveri og tingsunderslæb kan finde anvendelse, at en genstand er undergivet ejendomsret, og at genstanden borttages og tilegnes. Når en datafil kopieres, berøres ejendomsretten til den fil der kopieres umiddelbart ikke, jf. princippet om ikke-rivalisering. Forholdet må derfor i stedet vurderes efter andre regler, idet der sker en kopiering af den information som dataene er bærer af, ikke en krænkelse af ejendomsretten til eksemplaret.

3.5. Virtuelle ting

Virtuelle ting kan karakteriseres som genstande der findes i en virtuel verden, hvor de fremstår som en simuleret digital udgave af den virkelige verden, skabt af billeder og lyd, men hvor de på forskellige områder fungerer på samme måde som de fysiske genstande de skal forestille. Disse virtuelle verdner har millioner af brugere verden over, som investerer penge og tid på bl.a. at købe og udvikle virtuelle ting, hvilket ifølge verdensbanken er blevet en milliardforretning, med en anslået omsætning på 8.5 milliarder dollars (USD) i 2007. Der er således betydelige økonomiske og

⁶⁵ Sunde, Inger Marie: Automatisert inddragning, 2010, s. 29 f.

⁶⁶ Sunde, Inger Marie: Automatisert inddragning, 2010, s. 33.

⁶⁷ Sunde, Inger Marie: Automatisert inddragning, 2010, s. 36. Se ligeledes Udsen, Henrik: De informationsretlige grundsætninger, 2009, s. 37 og Andersen, Mads Bryde: IT-retten, 2005, side 108 ff., hvor problemstillingen er behandlet i relation til information.

dermed personlige ressourcer på spil, hvilket gør denne særlige form af data interessant i forhold til berigelsesforbrydelsens anvendelsesområde.⁶⁸

Data kan under bestemte omstændigheder have samme egenskaber som almindeligt løsøre. Dette gør sig f.eks. gældende i de situationer, hvor en virtuel ting befinder sig på udviklerens it-udstyr, og de virtuelle ting er lagret på en måde, som gør det muligt at varetægtsforholdet ændrer sig, såfremt tingen bemægtes af andre end brugeren.⁶⁹

Wayne Rumble anfører, at virtuelle ting som beskrevet, adskiller sig fra immaterielle rettigheder, idet de har afgørende fællestræk med almindeligt løsøre, og opstiller fem karakteristiske fællestræk for løsorebegrebet i relation til virtuelle ting:

- 1) Brugeren har retten til at besidde den virtuelle ting i et givent miljø. Såfremt en bruger har en virtuel ting i sin besiddelse, kan den samme virtuelle ting ikke besiddes af andre brugere på samme tid.
- 2) Brugeren kan selv afgøre hvordan og af hvem den virtuelle ting skal anvendes, dvs. brugeren har retten til at forbruge, bortskaffe eller ødelægge genstanden. Brugers ret til at bestemme hvordan den virtuelle ting anvendes, og er kun begrænset af lovgivning og private viljeserklæringer, f.eks. at den virtuelle ting ikke kan kopieres uden betaling i henhold til en slutbrugerlicens.
- 3) Brugeren kan frit overdrage eller udveksle den virtuelle ting til andre brugere, og uden begrænsning nyde den fortjeneste, der måtte være forbundet med anvendelsen, udnyttelsen og overdragelsen.
- 4) Brugeren kan nægte andre brugere at anvende den virtuelle ting, og er beskyttet mod ufrivillig overdragelse og ekspropriation.
- 5) Der er som udgangspunkt ingen tidsbegrænsning i forhold til hvor længe en bruger kan besidde en virtuel ting.⁷⁰

⁶⁸ Mathiasen, Peter Dueholm: Virtuelle ting – Kan virtuelle ting strafferetligt karakteriseres eller sidestilles som rørlig ting?, 2014, s. 51.

⁶⁹ Rumbles, Wayne, Theft in the Digital: Can you Steal Virtual Property?, The Canterbury Law Review, 2011, s. 360 f.

⁷⁰ Rumbles, Wayne: Theft in the Digital: Can you Steal Virtual Property?, The Canterbury Law Review, 2011, s. 361.

3.6. Delkonklusion

Data kan med baggrund i de ovenfor angivne betingelser, have en betydelig lighed med de fænomener der betragtes som almindeligt løsøre. Ud fra den betragtning, at data kan udgøre et medium der kan individualiseres, er det derfor muligt at borttage og tilegne sig en virtuel ting, da den virtuelle ting ikke kan besiddes af flere personer på samme tid, som beskrevet ovenfor.⁷¹ På baggrund af det ovenfor anførte, vil virtuelle ting i det følgende blive anvendt som et gennemgående eksempel på data, der fremtræder i en form, der potentielt kan gøres til genstand for realiseringen af gerningsindholdet i de berigelsesforbrydelser, der er genstand for undersøgelse i nærværende fremstilling. Dette er begrundet i, at data i denne fremtrædelsesform er særlig illustrativ for de egenskaber og problemstillinger, der er omtalt i dette kapitel, og som knytter sig til data som objekt for berigelseskriminalitet. Data kan dog tænkes at optræde i andre former, hvor det besidder nogle af de samme egenskaber som virtuelle ting. Et tænkt eksempel kunne f.eks. være e-bøger, der befinder sig på en arbejdsgivers server, og som arbejdstageren har fri adgang til i forbindelse med udførelsen af sit hverv. En borttagelse eller tilegnelse af en e-bog, vil i denne situation derfor give anledning til nogle af de samme problemstillinger, som er gældende for virtuelle ting.

⁷¹ Mathiasen, Peter Dueholm: Virtuelle ting – Kan virtuelle ting strafferetligt karakteriseres eller sidestilles som rørlig ting?, 2014, s. 55.

Kapitel 4 Straffelovens §§ 276 og 278, stk. 1, nr. 1

I dette kapitel følger en gennemgang af bestemmelsesens enkeltdele, med det formål at analysere gældende ret, herunder hvilke betingelser der skal være opfyldt, før gerningsindholdet i §§ 276 og 278, stk. 1, nr. 1 kan siges at være realiseret. Der fokuseres i beskrivelsen særligt på de dele af bestemmelsen, som er relevante for den senere analyse af bestemmelserne i relation til begrebet *data*. Det vil derfor ikke være alle potentielle problemstillinger som relaterer sig til bestemmelsens enkeltdele, som vil blive behandlet af hensyn til specialets formål og omfang. Denne karakteristik af bestemmelsesens objektive gerningsindhold, er en forudsætning for den senere analyse og besvarelse af fremstillingens overordnede problemstilling.

4.1. Straffelovens § 276 om tyveri

4.1.1. Bestemmelsens ordlyd

Straffelovens § 276 har følgende ordlyd:

”For tyveri straffes den, som uden besidderens samtykke borttager en fremmed rørlig ting for at skaffe sig eller andre uberettiget vinding ved dens tilegnelse. Med rørlig ting sidestilles her og i det følgende en energimængde, der er fremstillet, opbevaret eller taget i brug til frembringelse af lys, varme, kraft eller bevægelse eller i andet økonomisk øjemed.”⁷²

4.1.2. Fremmed rørlig ting

Det er et krav for at kunne realisere gerningsindholdet i § 276, at genstanden for tyveri er en rørlig ting. Bemærkningerne til tyveribestemmelsen i lovforarbejderne giver ikke noget fortolkningsbidrag til dette begreb. Bemærkningerne til hærværksbestemmelsen anfører imidlertid, at en ting er fast ejendom og løsøre.⁷³ Begrebet en *rørlig ting* må derfor ud fra en kongruensfortolkning forstås som en fysisk ting der kan flyttes, jf. begrebet *rørlig*. Begrebet behandles nærmere i afsnit 5.4. og 5.5. Dette udelukker at f.eks. varemærker, opfindelser eller ophavsrettigheder, såfremt der i handlingen ikke indgår et fysisk medie eller objekt.⁷⁴ Det er ligeledes udelukket at stjæle en matrikel, eller et

⁷² Straffeloven, lovbekendtgørelse nr. 976 af 17. september 2019 med senere ændringer.

⁷³ Strl.bet. 1923, mot. 383.

⁷⁴ Waaben, Knud: Strafferettens specielle del, 2014, s. 119.

hus i sin helhed, da dette ikke kan flyttes som sådan, og dermed borttages.⁷⁵ Derimod kan ting som ikke normalt kan betragtes som løsøre, gøres til genstand for tyveri, f.eks. træer på en grund eller dele af et hus, idet husets enkeltdele og træerne kan afmonteres, fældes og borttages.⁷⁶ At den rørlige ting skal være fremmed, indebærer at den tilhører en anden end gerningspersonen helt eller delvist.⁷⁷ Er tingen derfor ejerløs eller helt undergivet gerningspersonens ejendomsret, kan der ikke statueres tyveri. Det fremgår af forarbejderne til straffeloven, at sameje medfører at tingen er fremmed.⁷⁸ Dette synspunkt modificeres imidlertid i den Kommenterede straffelov som anfører, at de tilfælde hvor en samejer der tilegner sig tingen, har en dominerende retlig tilknytning til tingen ift. de andre samejere, falder uden for bestemmelsens anvendelsesområde.⁷⁹

Det er en forudsætning, at tingen er underlagt ejendomsret, da det ikke er muligt at stjæle ting der ikke er undergivet nogens ejendomsret, jf. U1942.419Ø. Sagen omhandlede flere personer, der havde opsamlet afskudte projektiler ved hærens skydebaner på Amager, og som en følge heraf var blevet tiltalt for tyveri. Nogle af de tiltalte var ikke klar over at metallet fra de afskudte projektiler var underlagt hærens ejendomsret, og blev af den grund frifundet i Landsretten. Som eksempler på ting der ikke umiddelbart er undergivet ejendomsret, kan nævnes vildt i fri tilstand, som først kan siges at være underlagt ejendomsret og dermed være genstand for tyveri, når disse er fanget eller nedlagt.⁸⁰ Tyveri af dyr kan således forekomme i de tilfælde, hvor de er underlagt en andens ejendomsret. Se f.eks. U1952.917V, hvor Landsretten fandt tiltalte skyldig i tyveri, idet tiltalte i forening med en anden person, havde tilegnet sig to stykker kronvildt i et vildtreservat, der var omgivet af et for kronvildtet uigennemtrængeligt hegn.

4.1.3. Økonomisk værdi

Det er en betingelse for at der kan statueres strafansvar jf. straffelovens § 276, at den fremmed rørlig ting der borttages, har en økonomisk værdi ud fra en almindelig vurdering, dvs. at genstanden har en almindelig bytteværdi. Dette fremgår ikke direkte af bestemmelsen, men følger af, at der som et element i realiseringen af gerningsindholdet skal ske uberettiget vinding, der som et direkte

⁷⁵ Nielsen, Gorm Toftegaard m.fl.: Kommenteret straffelov, speciel del, 2017, s. 588.

⁷⁶ Se f.eks. U1940.1113Ø, hvor de tiltalte havde afsavet nogle træer ved roden, og tilegnet sig disse.

⁷⁷ Strl. bet. 1923, § 3, nr. 4 og RT 1924/25, § 3, nr. 4.

⁷⁸ Strl. bet. 1923, § 3, mot. 11.

⁷⁹ Nielsen, Gorm Toftegaard m.fl.: Kommenteret straffelov, speciel del, 2017, s. 588.

⁸⁰ Nielsen, Gorm Toftegaard m.fl.: Kommenteret straffelov, speciel del, 2017, s. 589.

resultat af gerningspersonens vinding, forårsager et tab hos offeret.⁸¹ At en ting skal have en økonomisk værdi, har derfor den betydning, at private breve, fotografier, optegnelser og identitetspapirer, normalt ikke vil kunne tilegnes som noget der har økonomisk værdi.⁸² Domstolene har dog i visse tilfælde accepteret, at der kan ske tyveri af ting, som ikke har en økonomisk værdi i sig selv, f.eks. nummerplader og kreditkort jf. TfK 2009.48 Ø (T dømt for tyveri af dankort), U 2008.2067 Ø (T bl.a. dømt for tyveri af nummerplade) og U 2007.1647 V (T dømt for tyveri af checkblanketter). Dette er begrundet i, at disse har en omsætningsværdi på det åbne (illegale) marked.⁸³

4.1.4. Fremmed varetægt

Det er ligeledes en betingelse, at den fremmed rørlige ting, på tidspunktet for borttagelsen, er i fremmed varetægt, jf. udtrykket *uden besidderens samtykke*.⁸⁴ Det er ikke en betingelse, at tingen er i ejernes besiddelse, blot tingen er i fremmed varetægt. Idet begrebet *varetægt* indgår i bestemmelserne om ulovlig omgang med hittegods og tingsunderslæb, sondres der med henblik på at afgrænse tyveri ift. disse bestemmelser, imellem ting der er i fremmed varetægt og ingens varetægt, samt ting der borttages fra en fremmed varetægt og ting der tilegnes af gerningspersonen mens de er i dennes varetægt.⁸⁵ Varetægtsbegrebet kan ift. tyveribestemmelsen inddeles i *normal* og *personlig* varetægt. Den normale varetægt foreligger, når tingen befinder sig på et beskyttet område, tilhørende en person, virksomhed eller myndighed, f.eks. i huse, haver, butikker eller kontorer. Den personlige varetægt omfatter de tilfælde, hvor brugeren eller ejeren fører tingen med sig, f.eks. en cykel der medbringes og forlades mens man handler eller er til undervisning, eller det værktøj en håndværker medbringer under udførelsen af sit hverv.⁸⁶ Det er derimod udelukket, at der kan idømmes straf for tyveri i de tilfælde hvor tingen *ikke* er i nogens varetægt, eller er i gerningspersonens egen varetægt. I disse tilfælde, kan der i stedet straffes for henholdsvis ulovlig omgang med hittegods og tingsunderslæb.⁸⁷ Derudover kan der være en række tilfælde, hvor tingen ikke er i nogens varetægt, men hvor omstændighederne alligevel resulterer i, at der kan statueres

⁸¹ RT 1924/25 A, 3393 og strl.bet. 1923, mot. 366.

⁸² Nielsen, Gorm Toftegaard m.fl.: Kommenteret straffelov, speciel del, 2017, s. 589 f.

⁸³ Nielsen, Gorm Toftegaard m.fl.: Kommenteret straffelov, speciel del, 2017, s. 589 f.

⁸⁴ Se ligeledes Nielsen, Gorm Toftegaard m.fl.: Kommenteret straffelov, speciel del, 2017, s. 591.

⁸⁵ RT 1924/25 A, 3394.

⁸⁶ Waaben, Knud: Strafferettens specielle del, 2014, s. 123 f.

⁸⁷ Nielsen, Gorm Toftegaard m.fl.: Kommenteret straffelov, speciel del, 2017, s. 593.

varetægt. Dette er f.eks. tilfældet, når en ting er henlagt uden opsyn, med henblik på senere afhentning. Her vil der kunne være tale om midlertidig varetægt. Det kan også være tilfældet, hvor der foreligger en usikker varetægt, f.eks. når ejeren har mistet en ting, men stadig er i nærheden, og dermed har mulighed for at få genstanden igen.⁸⁸

4.1.5. Fuldbyrdselsen - Borttagelse uden besidderens samtykke

4.1.5.1. Borttagelse

Det er et krav efter § 276, at tingen borttages uden besidderens samtykke, og der på tidspunktet for borttagelsen er forsæt til vinding ved tilegnelse af tingen. Selve borttagelsen sker ved en fysisk flytning, og udgør bestemmelsens fuldbyrdselsesmoment. Der stilles imidlertid ikke krav om at gerningspersonen flytter tingen langt væk fra ejeren eller brugerens besiddelse, en håndbevægelse kan i den konkrete situation være tilstrækkelig til at realisere kravet om borttagelse.⁸⁹ Dette kunne f.eks. være hvor tingen lægges i lommen eller i en taske.⁹⁰ I de fleste tilfælde af tyveri, vil gerningspersonen have fysisk kontakt med tingen, men det er ikke noget krav at der er fysisk kontakt mellem gerningspersonen og tingen ved borttagelsen. Borttagelsen kan således i princippet foretages ved hjælp af et mellemed.⁹¹

4.1.5.2. Samtykke

At borttagelsen skal være sket uden besidderens samtykke, har den betydning, at gerningsindholdet ikke kan realiseres, såfremt der forligger et gyldigt samtykke til borttagelsen. Er samtykket opnået ved f.eks. tvang, svig eller udnyttelse, vil forholdet ikke kunne henføres under § 276, men må bedømmes efter en anden bestemmelse, f.eks. § 288 i de tilfælde hvor der er anvendt tvang.⁹²

⁸⁸ Waaben, Knud: Strafferettens specielle del, 2014, s. 123 f.

⁸⁹ Waaben, Knud: Strafferettens specielle del, 2014, s. 118.

⁹⁰ Se f.eks. U1968.253H

⁹¹ Nielsen, Gorm Toftegaard m.fl.: Kommenteret straffelov, speciel del, 2017, s. 594.

⁹² Nielsen, Gorm Toftegaard m.fl.: Kommenteret straffelov, speciel del, 2017, s. 595.

4.1.6. Uberettiget vinding ved tingens tilegnelse

4.1.6.1. Tilegnelse

Det er en forudsætning for realiseringen, at gerningspersonen på tidspunktet for borttagelsen, har forsæt til at opnå uberettiget vinding ved at *tilegne* sig en fremmed rørlig ting. At der skal foreligge forsæt til at tilegne sig tingen, har den betydning, at gerningspersonen nu betragter sig selv som den retmæssige ejer af genstanden, og agerer derefter. Tilegnelsen behøver ikke at indebære en bestemt disposition, men vil ofte komme til udtryk som retlig og faktisk råden over genstanden, f.eks. ved at tingen sælges eller benyttes af gerningspersonen. Såfremt gerningspersonen borttager tingen med henblik på midlertidigt brug, vil forholdet falde uden for bestemmelsens anvendelsesområde. Der vil efter omstændighederne i stedet kunne straffes for brugstyveri, jf. 293.⁹³

4.1.6.2. Uberettiget Vinding

Der skal ved borttagelsen være forsæt til at gerningspersonen skaffer sig eller andre uberettiget vinding, dvs. forsæt til berigelse. At der skal foreligge en uberettiget vinding, betyder at gerningspersonen opnår en berigelse hvorved forurettede retsstridigt tilføjes et tilsvarende formuetab.⁹⁴ At der skal være forsæt til berigelse, betyder imidlertid ikke, at der behøver at foreligge en berigelseshensigt. Bestemmelsen er derfor også anvendelig i de tilfælde, hvor en medvirkende ikke har en hensigt med handlingen, men under omstændighederne finder det overvejende sandsynligt at gerningen har til formål, at opnå en uberettiget vinding.⁹⁵

4.1.7. Energimængde

I straffelovens § 276, 2. pkt. sidestilles en rørlig ting med: ”[...]en energimængde, der er fremstillet, opbevaret eller taget i brug til frembringelse af lys, varme, kraft eller bevægelse eller i andet økonomisk øjemed.”⁹⁶ Tilføjelsen tilsigter en mere udtømmende opregning af de værdier, der

⁹³ Nielsen, Gorm Toftegaard m.fl.: Kommenteret straffelov, speciel del, 2017, s. 595.

⁹⁴ Strl.bet. 1917, mot. 232, strl.bet.1923, mot. 366 og RT 1924/25 A, 3393.

⁹⁵ Waaben, Knud: Strafferettens specielle del, 2014, s. 127.

⁹⁶ Straffeloven, lovbekendtgørelse nr. 976 af 17. september 2019 med senere ændringer.

sidestilles med rørlige ting.⁹⁷ Det er dog en forudsætning, at energiformerne er opbevaret på en måde, så de er i fremmed varetægt, f.eks. hvor de tappes fra andres ledninger eller rør, jf. U1934.763H, hvor T blev dømt skyldig i tyveri ved at skaffede sig gas ved at åbne en plomberet gasautomat placeret i T's lejlighed og Tfk2009.314V, hvor tilkobling til elnet udenom elmåler blev kvalificeret som tyveri og forsøg på tyveri. De tilfælde, hvor en anden uberettiget bruger en andens telefon eller fjernsynsantenne, falder uden for bestemmelsens anvendelsesområde, da der ikke er tale om tilegnelse af en fremmed rørlig ting, men kan efter omstændighederne straffes som brugstyveri, jf. 293.⁹⁸

4.1.8. Det subjektive krav

Der kræves fortsæt til alle led i bestemmelsens gerningsindhold, på tidspunktet for borttagelsen af den fremmed rørlig ting.⁹⁹

4.2. Gerningsindholdet i straffelovens § 278, stk. 1, nr. 1

4.2.1. Bestemmelsens ordlyd

Straffelovens § 278, stk. 1, nr. 1 har følgende ordlyd:

”For underslæb straffes den, som for derigennem at skaffe sig eller andre uberettiget vinding
1) tilegner sig en fremmed rørlig ting, der er i hans varetægt, uden at forholdet falder ind under § 277, [...]”¹⁰⁰

4.2.2. Fremmed rørlig ting

Genstanden for tingsunderslæb er en ligesom ved tyveri, en *fremmed rørlig ting*. Forarbejderne til bestemmelsen indeholder imidlertid ikke nogen definition af begrebet. For så vidt angår disse begreber, der er fælles for § 276 og § 278, stk. 1, nr. 1, kan der henvises til gennemgangen under afsnit 4.1.2.

⁹⁷ LFB 1929.12.18, nr. 7, under bemærkningerne til § 274.

⁹⁸ Waaben, Knud: Strafferettens specielle del, 2014, s. 119 f.

⁹⁹ Nielsen, Gorm Toftegaard m.fl.: Kommenteret straffelov, speciel del, 2017, s. 597.

¹⁰⁰ Straffeloven, lovbekendtgørelse nr. 976 af 17. september 2019 med senere ændringer.

4.2.3. Uberettiget vinding

Det er en ligeledes en betingelse, at den fremmed rørlig ting tilegnes af gerningspersonen, med forsæt til at skaffe sig eller andre uberettiget vinding. For en gennemgang af dette begreb, der ligeledes er kongruent med det i tyveribestemmelsen anførte, henvises der til afsnit 4.1.6.2.

4.2.4. Varetaget

Det er en forudsætning for at realiserer gerningsindholdet i § 278, stk. 1, nr. 1, at tingen er i gerningspersonens egen varetaget, jf. udtrykket *der er i hans egen varetaget* og forarbejderne til bestemmelsen.¹⁰¹ Det er imidlertid ikke tilstrækkeligt til at der kan statueres varetaget i bestemmelsens forstand, at der består en uselvstændig besiddelse, der blot kan betragtes som deltagelse i en andens besiddelse.¹⁰² Som et eksempel på vurderingen af varetagtsbegrebet i relation til underslæb, kan fremhæves U1957.649Ø. I den pågældende sag havde en advokatfuldmægtig tilegnet sig nogle obligationer fra firmaets pengeskab, som efterfølgende blev anvendt til at stille sikkerhed ifm. en ejendomshandel. Landsretten lagde i sin vurderingen vægt på, at den advokatfuldmægtige havde en ret selvstændig stilling i firmaet, fri adgang til pengeskabet og i det væsentlige forestod de opgaver, der knyttede sig til sagens genstand - obligationerne.

Det er således ikke tilstrækkeligt, at der foreligger en forbigående adgang, f.eks. en ansats adgang til arbejdsredskaber på arbejdspladsen eller kundens adgang til varer i en butik. Der skal være tale om en varig og selvstændig adgang til at råde over genstanden, før der kan statueres varetaget.¹⁰³ Graden af tillid, varigheden af adgang til genstanden og omfanget af kontrol med person og ting, er væsentlige momenter i vurderingen, jf. U1957.649Ø.

Tilfælde der kan henføres under § 277, 2. led, er undtaget fra bestemmelsen, jf. §278, stk. 1, nr. 1, sidste led. Dette har den betydning, at hvor besiddelsen er opstået ved den retmæssige ejers forglemmelse, eller på en lignende tilfældig måde er kommet i gerningspersonens varetaget, falder dette uden for bestemmelsens anvendelsesområde.¹⁰⁴

¹⁰¹ Strl.bet. 1923, mot. 368.

¹⁰² Waaben, Knud: Strafferettens specielle del, 2014, s. 134.

¹⁰³ Nielsen, Gorm Toftegaard m.fl.: Kommenteret straffelov, speciel del, 2017, s. 593.

¹⁰⁴ Strl. Bet. 1923, mot. 368.

4.2.5. Det subjektive krav

Det er et krav at gerningspersonen har forsæt til at realisere gerningsindholdet.¹⁰⁵ Der foreligger ligeledes berigelsesforsæt, i de tilfælde, hvor gerningspersonen ved sin disposition udsætter ejeren for væsentlig risiko for tab, og at gerningspersonen har indset dette jf. f.eks. den førømtalte dom U1957.649Ø, og nærmere straks nedenfor.

4.2.6. Fuldbgyrdelse – ved tingens tilegnelse

Tingsunderslæb er fuldbgyrdet, når gerningspersonen har tilegnet sig en fremmed rørlig ting. Det er imidlertid ikke enhver uberettiget disposition over en fremmed rørlig ting, som kan siges at være en tilegnelse. Til forskel fra tyveri, sker der ikke en borttagelse af tingen ved underslæb, da det er en forudsætning for bestemmelsens anvendelse, at tingen er i gerningspersonens egen varetægt. De dispositioner som besidderen kan foretage uden at ifalde ansvar, beror derfor på en fortolkning af det konkrete retsforhold. Tilegnelsen vil ofte bestå i, at gerningspersonen nu betragter tingen som sin egen, dvs. uden at der i det ydre forhold sker en forandring, f.eks. ved at gerningspersonen bruger tingen.¹⁰⁶

Det er imidlertid ikke udelukkende denne subjektive vurdering, som kan lægges til grund ved vurderingen af, om gerningspersonen kan siges at have tilegnet sig tingen. Har gerningspersonen således foretaget en midlertidig disposition, f.eks. en pantsætning, vil vurderingen af om tingen er tilegnet afhænge af den objektive risiko for ejerens tab, og hvordan gerningspersonen opfatter denne risiko.¹⁰⁷ Som et eksempel på at risiko for tab er tilstrækkeligt til at statuere underslæb, kan fremhæves den i afsnit 4.2.4. omtalte dom U1957.649Ø. Landsretten fandt i denne forbindelse: ”[...]at tiltaltes tilegnelse af obligationerne må anses som en berigelsesforbrydelse, idet det måtte have stået tiltalte klart, at han har udsat ejerne af obligationerne for en økonomisk risiko.”¹⁰⁸

De tilfælde hvor besidderen anvender tingen midlertidigt eller låner den ud, vil normalt ikke udgøre en tilegnelse i bestemmelsens forstand, men kan efter omstændighederne derimod være uberettiget brug jf. § 293.¹⁰⁹

¹⁰⁵ Nielsen, Gorm Toftegaard m.fl.: Kommenteret straffelov, speciel del, 2017, s. 604.

¹⁰⁶ Waaben, Knud: Strafferettens specielle del, 2014, s. 137 f.

¹⁰⁷ Waaben, Knud: Strafferettens specielle del, 2014, s. 137 f.

¹⁰⁸ U1957.649Ø

¹⁰⁹ Waaben, Knud: Strafferettens specielle del, 2014, s. 137.

4.3. Delkonklusion

Bestemmelsernes gerningsindhold som beskrevet ovenfor, rejser en række spørgsmål i forhold til hvordan data skal, og om data overhovedet *kan* indplaceres i bestemmelserne i henhold til gældende ret. Det er efter bestemmelserne en betingelse, at den fremmed rørlig ting er underlagt ejendomsret, og at tingen har en økonomisk værdi. Data må derfor være underlagt ejendomsret, og må som formuegode have en økonomisk værdi, der kan resultere i en formueforskydning mellem gerningspersonen og den forurettede, før det kan siges at være genstand for bestemmelsernes krav om uberettiget vinding. Det er ligeledes en forudsætning for at bestemmelsernes gerningsindhold kan realiseres, at tingen kan borttages og tilegnes, en problemstilling der særligt knytter sig til den kendsgerning, at data ofte kopieres. Data består som anført, af ufortolket information, der adskiller sig fra almindeligt løsøre, ved at bestå af bytes. Dette leder ultimativt mod specialets problemstilling; Kan data kvalificeres som en *rørlig ting*, og dermed sidestilles hermed jf. §§ 276 og 278, stk. 1, nr. 1?

Kapitel 5 Data som objekt for tyveri og tingsunderslæb

Det følgende kapitel vil undersøge, om data i henhold til gældende ret kan sidestilles med en *rørlig ting* jf. §§ 276 og 278, stk. 1, nr. 1. Før data kan være objekt for bestemmelserne, må data imidlertid kunne ejes af nogen og have en økonomisk værdi, jf. analysen i afsnit 4.1.2. og 4.1.3. Der sondres imidlertid mellem de formuerettigheder der knytter sig til henholdsvis information, og et medie. Immaterielle goder består af informationer, der som regel let kan reproduceres.¹¹⁰ Traditionelt foretages der således en sondring mellem den information der beskyttes af de positivt afgrænsede immaterielle rettigheder, og de genstande der kan henføres til ejendomsrettens residual beskyttelse.¹¹¹ Herved beskyttes den information der f.eks. udgør teksten i en bog efter de immaterialretlige regler, mens selve bogen, dvs. mediet, er beskyttet af ejendomsretten.¹¹² Information i sig selv, holdes derfor uden for analysen af data som genstand for ejendomsretten.

5.1. Data som genstand for ejendomsretten

Det er en forudsætning for at gerningsindholdet i straffelovens §§ 276 og 278, stk. 1, nr. 1 kan realiseres, at den retsstridige handling medfører uberettiget vinding for gerningspersonen selv eller tredjemand, og et tilsvarende tab for den forurettede. Før denne handling kan siges at være realiseret, må det objekt som er genstand for berigelsen, kunne ejes helt eller delvist af nogen. Bestemmelserne opstiller et krav om, at der skal ske en borttagelse eller tilegnelse af en *fremmed rørlig ting*, dvs. en ting som ejes af andre end gerningspersonen selv. Det følgende afsnit tager derfor sigte på at foretage en undersøgelse af, hvorvidt data kan undergives ejendomsret. Når ejendomsretten er etableret, får ejeren herved en eksklusiv ret til at råde over den genstand som ejendomsretten er knyttet til. Denne ret kan være fuldstændig, hvor ejeren i en hver henseende kan råde retligt og faktisk over genstanden, eller den kan være begrænset. Det gælder dog i alle henseender, at ejendomsretten må respektere de begrænsninger som følger af love og aftaler.¹¹³

¹¹⁰ Blume, Peter m.fl.: IT-retlige emner, 1998, side 116.

¹¹¹ Koktvedgaard, Mogens: Immaterialretspositioner, 1965, s. 193 ff. Og Udsen, Henrik: De informationsretlige grundsætninger, 2009, s. 71 ff.

¹¹² Stoltze, Lars: Internet ret, 2001, s. 27.

¹¹³ Mortensen, Peter: Indledning til Tingsretten – tredjemandskonflikter vedrørende løsøre, 2009, s. 61 og 74.

5.1.1. Data som formuegode

Når data indgår i en databehandling, består den imidlertid af elektroniske signaler. Man kan derfor stille det spørgsmål, om data har præg af at være et formuegode, der kan være genstand for ejendomsrettens objekt og formål. Traditionelt omfatter begrebet *formuegoder* i tingsretten fysiske og ikke-fysiske goder, f.eks. immaterielle rettigheder. Der stilles således ikke krav om at der skal være tale om et fysisk objekt. At formue indgår i begrebet, betyder imidlertid ikke at en ejendomsret alene kan vedrøre genstande, som har en økonomisk værdi. Ting som umiddelbart ikke har nogen økonomisk værdi, kan ligeledes undergives ejendomsret.¹¹⁴

Begrebet *formuegode* betegner de objekter (løsøre, fast ejendom, immaterielle rettigheder mv.), der er genstand for formuerettighederne, herunder ejendomsretten.¹¹⁵ Der stilles som nævnt ikke krav om, at et formuegode skal bestå af et fysisk objekt, men kan for så vidt også være et immaterielt aktiv, f.eks. en ophavsrettighed. Betragter man som anført data som et medium, hvor informationen og mediet(data) opfattes som adskilte fænomener, kan data betragtes som et selvstændigt objekt, der potentielt kan være et formuegode og som kan undergives ejendomsret. Afgørende for om en virtuel ting eller anden data med tilsvarende egenskaber kan underkastes ejendomsret, beror således på om brugeren får en ret til at råde over tingen retlig såvel som faktisk, dog med respekt for de begrænsninger der måtte følge af lovgivningen eller private viljeserklæringer.¹¹⁶

5.1.2. Data som et kontrolleret og individualiseret objekt

Før noget kan undergives ejendomsret, må det kunne foreligge i en individualiseret tilstand, hvor genstanden kan kontrolleres af besidderen. Straffelovens bestemmelser om tyveri og tingsunderslæb, anvender begreber som *borttager* og *tilegner*. Disse verber udtrykker handlinger som retter sig mod et objekt, der er individualiseret og som kan kontrolleres.¹¹⁷ I retspraksis er dette kommet til udtryk i en række ældre domme, hvor dyr i fri tilstand ikke var genstand for ejendomsret, og dermed ikke kunne stjæles, før de var bragt under kontrol, jf. U1959.397Ø (krebs i sø ikke tyveri) og U1952.917V (tyveri af kronvildt bag hegn). Det er således en forudsætning for at

¹¹⁴ Mortensen, Peter: Indledning til Tingsretten – tredjemandskonflikter vedrørende løsøre, 2009, s. 38.

¹¹⁵ Mortensen, Peter: Indledning til Tingsretten – tredjemandskonflikter vedrørende løsøre, 2009, s. 39.

¹¹⁶ Mathiasen, Peter Dueholm: Virtuelle ting – Kan virtuelle ting strafferetligt karakteriseres eller sidestilles som rørlig ting?, 2014, s. 56.

¹¹⁷ Mathiasen, Peter Dueholm: Virtuelle ting – Kan virtuelle ting strafferetligt karakteriseres eller sidestilles som rørlig ting?, 2014, s. 56.

gerningsindholdet kan realiseres, at den ting der er genstand for indgrebet, kan identificeres som et individualiseret objekt, og at dette objekt er bragt under kontrol. Det er imidlertid ikke alle fænomener, der vil kunne opfylde disse betingelser efter en fortolkning af straffelovens forarbejder. Straffelovsbetænkningen fra 1923, nævner bl.a. at der: ”Ved Udtrykket ”fremstillet eller opbevaret Kraft” er udelukket den Kraft, der findes fri i Naturen”.¹¹⁸ Dette kan f.eks. angå den energi der kan findes og udvindes af vind eller vand. Peter Dueholm Mathiesen fremhæver som et eksempel solens stråler, der som udgangspunkt i sin frie ukontrollerede form, ikke lader sig individualisere eller kontrollere. Den teknologisk udvikling har imidlertid gjort det muligt, at energi fra solens stråler kan indfanges af solpaneler, og derved indgå i energiforsyningen som et individualiseret og kontrolleret objekt. Det samme gør sig gældende for en lang række andre produkter, herunder vand der sælges som læskedrik eller luft der sælges som rengøringsartikler. Det afgørende er altså, at objekterne i disse tilfælde er bragt under kontrol på en måde, hvor de kan ejes af nogen.¹¹⁹

For virtuelle ting, gør det samme sig gældende. Det er netop kendetegnet ved disse objekter, at brugeren har en eksklusiv råderet over objektet ved retlige og faktiske dispositioner, og derfor kan bruge tingen efter eget ønske, herunder nægte andre at bruge den. Brugeren har ligeledes mulighed for at overdrage tingen til andre, hvorved den eksklusive ret til at råde over den overgår til en anden person.¹²⁰ Det er ligeledes muligt at individualisere data med stor præcision, gennem anvendelsen af metadata, jf. afsnit 3.4.3.1. Foreligger data, f.eks. en virtuelle ting, i en individualiseret tilstand der kan kontrolleres, kan den derfor potentielt være undergivet ejendomsret.¹²¹

5.1.3. Ejendomsrettens overgang

Ejendomsretten til et objekt kan opstå på flere forskellige måder. Der sondres i tingsretten mellem tre forskellige erhvervelsesmåder, oprindelig, derivativ og ekstinktiv retserhvervelse.¹²² Da dette afsnit er afgrænset til at behandle hvilke betingelser der skal være opfyldt, før data kan være genstand for ejendomsretten, vil ekstinktiv retserhvervelse ikke blive behandlet yderligere. Dette er

¹¹⁸ Strl.bet. 1923, mot. 11.

¹¹⁹ Mathiasen, Peter Dueholm: Virtuelle ting – Kan virtuelle ting strafferetligt karakteriseres eller sidestilles som rørlig ting?, 2014, s. 57.

¹²⁰ Mathiasen, Peter Dueholm: Virtuelle ting – Kan virtuelle ting strafferetligt karakteriseres eller sidestilles som rørlig ting?, 2014, s. 57.

¹²¹ Mathiasen, Peter Dueholm: Virtuelle ting – Kan virtuelle ting strafferetligt karakteriseres eller sidestilles som rørlig ting?, 2014, s. 57.

¹²² Mortensen, Peter: Indledning til Tingsretten – tredjemandskonflikter vedrørende løsøre, 2009, s. 82.

begrundet i, at denne form for retserhvervelse angår en konkurrerende ret til en allerede etableret ejendomsret.¹²³

Oprindelig retserhvervelse, angår den situation, der også kan betegnes som primitiv erhvervelse, tilegnelse eller frembringelse og frugterhvervelse. Fælles for disse situationer er, at der er tale om en erhvervelse af en herreløs ting, der enten ikke er ejet af nogen eller hvor en tidligere ejer har opgivet ejendomsretten til genstanden.¹²⁴ Ejendomsretten kan således opstå ved at en person selv frembringer en genstand, eller at denne person overtager en herreløs genstand. Denne mulighed for at etablere ejendomsret, gør sig ifølge Peter Dueholm Mathiasen også gældende for så vidt angår virtuelle verdner. Flere virtuelle verdner giver f.eks. brugeren mulighed for på egen hånd, at frembringe virtuelle ting. Herved er det muligt for en bruger at etablere en oprindelig ejendomsret til en virtuel ting, ved selv at frembringe det data den virtuelle ting er skabt af. Der opstår også tilfælde i de virtuelle verdner, hvor en anden bruger har opgivet ejendomsretten til en virtuel ting, da brugerne i nogle tilfælde kun må eje et begrænset antal virtuelle ting ad gangen. Brugeren kan derfor være motiveret til at opgive ejendomsretten til en virtuel ting, såfremt dette giver mulighed for at opnå ejendomsretten til en mere værdifuld ting. Her vil det være muligt for en bruger at etablere ejendomsret over den forladte virtuelle ting, ved at tilegne sig den som en herreløs genstand, og der vil derfor være tale om oprindelig retserhvervelse.¹²⁵

Derivativ retserhvervelse, også betegnet som afledt erhvervelse, angår den situation hvor ejendomsretten overdrages fra en tidligere berettiget (løftegiver) til en erhverver (løftemodtager). Overdragelsen skal angå en bestemt formuerettighed, hvilket indebærer at den skal angå ejendomsretten til et individualiseret formuegode (f.eks. til almindeligt løsøre).¹²⁶ I den virtuelle verden kommer den derivative retserhvervelse til udtryk, når brugeren indgår aftaler om overdragelse af objekter med andre brugere. Brugeren har f.eks. mulighed for at overdrage virtuelle ting til andre, ved private viljeserklæringer, hvorved erhververen opnår ejendomsretten til den virtuelle ting.¹²⁷

¹²³ Mortensen, Peter: Indledning til Tingsretten – tredjemandskonflikter vedrørende løsøre, 2009, s. 84.

¹²⁴ Mortensen, Peter: Indledning til Tingsretten – tredjemandskonflikter vedrørende løsøre, 2009, s. 82.

¹²⁵ Mathiasen, Peter Dueholm: Virtuelle ting – Kan virtuelle ting strafferetligt karakteriseres eller sidestilles som rørlig ting?, 2014, s. 57.

¹²⁶ Mortensen, Peter: Indledning til Tingsretten – tredjemandskonflikter vedrørende løsøre, 2009, s. 83.

¹²⁷ Mathiasen, Peter Dueholm: Virtuelle ting – Kan virtuelle ting strafferetligt karakteriseres eller sidestilles som rørlig ting?, 2014, s. 57.

Inger Marie Sunde, som har behandlet begrebet *data* i norsk ret, mener dog, at når der er tale om data som er lagret på nettet, generelt vil være svært at forestille sig en overtagelse af data som et herreløst objekt, uden at dette indebærer at der foreligger kontrol med værtsmaskinen. I sådanne tilfælde, vil der i stedet ske en nedhentning af data som en kopi fra nettet, dvs. en derivativ erhvervelse. Producers dataene imidlertid af besidderen selv, vil denne som udgangspunkt opnå ejendomsretten som en oprindelig retserhvervelse. I mange tilfælde, forbliver ejendomsretten til kildedataene ligeledes hos overdrageren, idet data ofte ikke forflyttes, men blot kopieres således at erhververen udelukkende opnår ejendomsret til kopien. For så vidt angår en sådan overdragelse af et objekt, i dette tilfælde data, må ejendomsretten derfor etableres gennem en derivativ erhvervelse.¹²⁸

Det er kendetegnende for erhvervelsesmåderne, at de medfører at brugeren stifter en eksklusiv ret til at råde faktisk såvel som retligt over den virtuelle ting, dog med forbehold for de indskrænkninger der følger af lovgivningen eller private viljeserklæringer. I de tilfælde, hvor en virtuel ting således kan individualiseres og undergives kontrol, kan data potentielt være genstand for ejendomsretten.¹²⁹

5.2. Beskyttelsesinteressen

Bestemmelserne om tyveri og tingsunderslæb henhører under straffelovens kapitel 28 om formueforbrydelser, og kan mere præcist betegnes som berigelsesforbrydelser. Denne type af kriminalitet er karakteriseret ved, at gerningspersonen opnår uberettiget vinding gennem en retsstridig tilføjelse af et tab for den forurettede.¹³⁰ Uden for bestemmelserne, falder således de tilfælde hvor handlingen resulterer i et tab for den forurettede, men ikke medfører nogen vinding for gerningspersonen eller tredjemand, f.eks. hærværk.¹³¹ Beskyttelsesinteressen i straffelovens bestemmelser om tyveri og tingsunderslæb, angår derfor det der kan tilskrives en persons formue, herunder ejendomsretten hertil. For så vidt angår de bestemmelser der behandles i nærværende fremstilling, er det objekt der nyder beskyttelse en *rørlig ting*. Begrebet *ting* går igen i flere af straffelovens bestemmelser, herunder § 139, stk. 2, § 192 b og §293, hvor den beskyttelsesinteresse der angår tingen, er forskelligartet. Det er ligeledes karakteristisk for strafferetlige bestemmelser, at

¹²⁸ Sunde, Inger Marie: Automatisert inndragning, 2010, s. 138 ff.

¹²⁹ Mathiasen, Peter Dueholm: Virtuelle ting – Kan virtuelle ting strafferetligt karakteriseres eller sidestilles som rørlig ting?, 2014, s. 57.

¹³⁰ Strl. bet. 1917, mot. 232, strl.bet.1923, mot. 366 og RT 1924/25 A.3393.

¹³¹ Nielsen, Gorm Toftgaard m.fl.: Kommenteret straffelov, speciel del, 2017, s. 581.

de retter sig imod handlemåden, og ikke det involverede objekt.¹³² Vurderingen af en handlings strafværdighed afhænger derfor normalt ikke af, hvilken teknologisk indretning der er genstand for den retsstridige handling.¹³³

Virtuelle ting kan sammenlignes med løsøre eller *ting*, der når de fremtræder i en fysisk form nyder beskyttelse efter straffelovens bestemmelser om berigelseskriminalitet. Dette gælder f.eks. også e-bøger, der indholdsmæssigt er identiske med den trykte fysiske udgave. Fælles for disse elektroniske produkter er, at de udgives digitalt ligesom mange andre velkendte produkter fra forlags- og underholdningsindustrien, hvor data er produktet.¹³⁴ Dette kunne f.eks. være CD'er og DVD'er, der nu i høj grad er erstattet af elektroniske udgaver, der kan hentes ned på en enhed over internettet, som billed- og lydfiler. Beskyttelsesinteressen er derfor i princippet den samme for den fysiske såvel som for den elektroniske udgave, idet begge udgaver har samme indhold og værdi for køberen.¹³⁵

En strafferetlig beskyttelse, bør ifølge Peter Dueholm Mathiasen derfor ikke afhænge af hvorvidt en ting kræver lagringskapacitet, hvilket begrundes i, at også andre ting end data, der ikke foreligger i en fast form, er afhængige af et lagringsmedie før det kan kontrolleres.¹³⁶ At den fysiske fremtrædelsesform ikke bør tillægges afgørende vægt i den strafferetlige subsumtion, kan ligeledes støttes på Mads Bryde Andersens behandling af den merværdi information giver et datamedium, når den stjæles, idet han tillægger denne værdi i de tilfælde, hvor den forurettede ikke længere kan anvende et softwareprogram.¹³⁷

Uanset objektets fysiske sammensætning, vil gerningspersonens disposition i disse situationer derfor resultere i det samme, nemlig at denne gennem en borttagelse og tilegnelse af et objekt, har opnået uberettiget vinding med et tilsvarende tab til følge for den forurettede.¹³⁸

¹³² Mathiasen, Peter Dueholm: Virtuelle ting – Kan virtuelle ting strafferetligt karakteriseres eller sidestilles som rørlig ting?, 2014, s. 58.

¹³³ Sunde, Inger Marie: Automatisert inndragning, 2010, s. 114 ff. og Mathiasen, Peter Dueholm: Virtuelle ting – Kan virtuelle ting strafferetligt karakteriseres eller sidestilles som rørlig ting?, 2014, s. 58.

¹³⁴ Mathiasen, Peter Dueholm: Virtuelle ting – Kan virtuelle ting strafferetligt karakteriseres eller sidestilles som rørlig ting?, 2014, s. 58.

¹³⁵ Mathiasen, Peter Dueholm: Virtuelle ting – Kan virtuelle ting strafferetligt karakteriseres eller sidestilles som rørlig ting?, 2014, s. 58.

¹³⁶ Mathiasen, Peter Dueholm: Virtuelle ting – Kan virtuelle ting strafferetligt karakteriseres eller sidestilles som rørlig ting?, 2014, s. 58.

¹³⁷ Andersen, Mads Bryde: IT-retten, 2005, s. 737.

¹³⁸ Mathiasen, Peter Dueholm: Virtuelle ting – Kan virtuelle ting strafferetligt karakteriseres eller sidestilles som rørlig ting?, 2014, s. 58.

5.3. Data som genstand for uberettiget vinding

Det er efter straffelovens §§ 276 og 278, stk. 1, nr. 1 en betingelse, at gerningspersonen har forsæt til at opnå uberettiget vinding for sig selv eller tredjemand, hvilket som anført forudsætter, at dét der borttages og tilegnes, har en økonomisk værdi.

Umiddelbart kan data imidlertid betragtes som værende uden værdi, idet værdien normalt vil ligge i den information som data er bærer af. Ifølge Inger Marie Sunde, der har behandlet begrebet *data* i forbindelse med reglerne om beslaglæggelse i norsk ret, kan data imidlertid have samme egenskaber som andre formuegoder. Dette er begrundet i, at fraværet af en umiddelbart økonomisk værdi, ikke alene gør sig gældende for data, men også for det papir en fysisk bog er trykt på, eller den plastskive som udgør en DVD, der kan ejes af nogen, men som udgangspunkt ikke har en nævneværdig værdi i sig selv. Betragter man data som et medie på lige fod med papir eller lignende fysiske medier, kan der ligeledes argumenteres for, at data ligesom andre medier har en uvurderlig værdi for tilgængeliggørelsen og omsætningen af det indhold, som data er bærer af – information. Uden data, vil information i sig selv ikke have nogen værdi. Data kan derfor ifølge Inger Marie Sunde, betragtes som et formuegode, idet data fungerer som en indsatsfaktor for produktion og udnyttelse af den information som den er bærer af.¹³⁹

At data i sig selv ikke kan siges at have en værdi, behøver nødvendigvis ikke at betyde, at det er uden økonomisk værdi i strafferetlig forstand. Ting som umiddelbart betragtes er uden økonomisk værdi, er ved domstolene blevet anset for ting der kan stjæles, idet de har en klar omsætningsværdi på det åbne marked, jf. bl.a. Tfk 2009.48 Ø, U 2008.2067 Ø og U 2007.1647 V. Data har ligesom objekterne i de ovenfor nævnte domme, en økonomisk værdi, idet data også kan have en omsætningsværdi på det åbne marked. Dette gør sig f.eks. gældende, når data i form af en virtuel ting, mod vederlag overdrages mellem to brugere i en virtuel verden, eller hvor data sælges som en e-bog, enten fra et forlag eller mellem to private aktører. Afgørende er i denne situation er imidlertid, om der sker en kopiering eller duplikation af data eller en forflytning.

Skal straffelovens bestemmelser om tyveri og tingsunderslæb bringes til anvendelse, er det nemlig ikke uden betydning, hvordan besiddelsen etableres. Straffelovens § 276 og 278, stk. 1, nr. 1 stiller krav om at der skal ske en *borttagelse* og *tilegnelse af en rørlig ting*. Når der således foretages en kopiering af data, sker der ikke en borttagelse eller tilegnelse, men derimod en eftergørelse hos den

¹³⁹ Sunde, Inger Marie: Automatisert inndragning, 2010, s. 138.

der henter dataene, samtidig med at de efterlades på den enhed de oprindeligt befinder sig på, jf. princippet om ikke-rivalisering omtalt i afsnit 3.4.3.1. En sådan kopiering af data vil derfor udelukke anvendelsen af tyveribestemmelsen i straffelovens § 276. Den situation som Peter Dueholm Mathiasen behandler i sin artikel, vedrører imidlertid de tilfælde, hvor en bruger af en virtuel verden stjæler en virtuel ting fra en anden brugers konto. Selv om at denne proces kan minde om en duplikation, resulterer den i at den virtuelle ting flyttes til en anden brugers konto, uden at data efterlades på den konto hvor den oprindeligt befandt sig.¹⁴⁰ På samme måde vil det være muligt at fjerne en e-bog fra én lagringsenhed, ved at ”klippe” datafilen og overføre den til en anden enhed. Der er således i disse tilfælde tale om en borttagelse, og ikke en kopiering af data hvor der følgelig sker en formueforskydning.

Peter Dueholm Mathiasen påpeger dog, at virtuelle ting på ét punkt adskiller sig fra almindeligt løsøre. Den virtuelle ting eksistens er i modsætning til fysiske genstande afhængig af, at udbyderen af den virtuelle verden stiller denne til rådighed for brugeren, og at brugerens eksklusive mulighed for at råde over den virtuelle ting som en følge af denne omstændighed kan ophøre, hvis den virtuelle verden ikke længere eksisterer.¹⁴¹ Det er dog ikke ualmindeligt, at data befinder sig et andet stede, end på den enhed der tilhører den der har ejendomsretten over de lagrede data. Flere online-tjenester tilbyder f.eks. lagringskapacitet i ”skyen”, hvor man mod erlæggelse af et vederlag, får tildelt en bestemt lagringskapacitet, hvor man så kan placere sine data, f.eks. billeder, e-bøger mv. Peter Dueholm Mathiasen anfører dog også, at dette eksistensgrundlag ikke bør være afgørende for den strafferetlige vurdering, da virtuelle ting er en del af brugerens virkelighed, og at brugeren i økonomisk henseende agerer som var de varige ejere af den virtuelle ting, hvilket også kommer til udtryk i den værdi en virtuel ting kan omsættes til. Ejendomsretten er på andre områder, tilsvarende underlagt væsentlige begrænsninger, som følge af aftaler, objektets naturlige egenskaber mv. Mathiasen mener på denne baggrund, at muligheden for driftsforstyrrelser ikke ændrer ved, at gerningsindholdet kan realiseres og fuldbyrdes, såfremt fuldbyrdelsen indtræffer før driftsforstyrrelsen påbegynder.¹⁴²

¹⁴⁰ Mathiasen, Peter Dueholm: Virtuelle ting – Kan virtuelle ting strafferetligt karakteriseres eller sidestilles som rørlig ting?, 2014, s. 65.

¹⁴¹ Mathiasen, Peter Dueholm: Virtuelle ting – Kan virtuelle ting strafferetligt karakteriseres eller sidestilles som rørlig ting?, 2014, s. 59.

¹⁴² Mathiasen, Peter Dueholm: Virtuelle ting – Kan virtuelle ting strafferetligt karakteriseres eller sidestilles som rørlig ting?, 2014, s. 59.

Beskyttelsesinteressen i §§ 276 og 278, stk. 1, nr. 1 knytter sig som omtalt til ejendomsretten til formuegoder, der har en økonomisk værdi. Data kan på baggrund af det ovenfor anførte, have en økonomisk værdi som følge af sin egenskab som medie, på samme måde som en fysisk bog kan have det. Det kan derfor ikke udelukkes at data i strafferetlig forstand, vil blive betragtet som et formuegode der har økonomisk værdi, og dermed kan være genstand for *uberettiget vinding*, idet data har en omsætningsværdi på det åbne marked. Det er således i denne sammenhæng de samme almenpræventive hensyn der gør sig gældende, uanset om der er tale om fysiske eller digitale produkter.¹⁴³

5.4. Begrebet *Ting*

Straffelovens § 276 om tyveri og § 278, stk. 1, nr. 1 om tingsundeslæb, betegner den genstand der borttages og tilegnes som en *rørlig ting*. Før det kan konstateres om der er direkte hjemmel til at kvalificere data som genstand for berigelse i bestemmelse forstand, er det derfor nødvendigt at undersøge, hvorvidt data kan sidestilles med dette begreb. Straffeloven indeholder ikke en legaldefinition af begrebet *rørlig ting*, hvorfor fortolkning af begrebet tager sit udgangspunkt i ordlyden, forarbejder og andre bestemmelser i straffeloven, der ligeledes anvender tingsbegrebet.

5.4.1. En naturlig sproglig forståelse af *ting*

Som omtalt ovenfor under afsnit 2.3.2., tager al strafferetlig lovfortolkning sit udgangspunkt i en naturlig sproglig forståelse af bestemmelse ordlyd. Det vil derfor være udgangspunktet for fortolkningen af begreberne i dette speciale. Lovfortolkning vil imidlertid ofte tage udgangspunkt i hele bestemmelse ordlyd. For en gennemgang af hele bestemmelse ordlyd, henvises der til kapitel 4, hvor bestemmelserne er gennemgået i deres helhed. Uanset væsentligheden af at afklare begrebet sproglige udstrækning, er det også vigtigt at have in mente, at begreberne ikke kan stå alene. På trods af vigtigheden af at afklare betydningen af de begreber bestemmelserne anvender, vil begrebsanalyser der ikke inddrager den sammenhæng som begrebet indgår i, ofte ikke være særligt oplysende, da begrebet ikke siger noget i sig selv.¹⁴⁴ Man må derfor også inddrage den

¹⁴³ Mathiasen, Peter Dueholm: Virtuelle ting – Kan virtuelle ting strafferetligt karakteriseres eller sidestilles som rørlig ting?, 2014, s. 58.

¹⁴⁴ Frost, Kim: Informationsydelsen, 2002, s. 75 og Ross, Alf, "Tû Tû" i Borum, O:A. m.fl. i festskrift til professor. Dr. Juris Henry Ussing 5 maj 1951, 1951, s. 468 ff.

beskyttelsesinteresse som bestemmelserne, som omtalt ovenfor i afsnit 5.2., skal værne om, dvs. formuegoder der har en økonomisk værdi og som kan undergives ejendomsret.

En umiddelbar leksikalsk definition af begrebet *ting*, definerer begrebet som en: ”afgrænset fysisk størrelse”¹⁴⁵ og en: ”afgrænset fysisk størrelse bestående af fast stof der kan ses og røres”.¹⁴⁶ Disse definitioner forudsætter således at der er tale om en fysisk genstand, der kan ses og røres. At begrebet skal fortolkes som et fysisk objekt, har ligeledes støtte i den juridiske litteratur. Det fremgår således af den kommenterede straffelov, at *ting* er ”[...] en fysisk genstand.”¹⁴⁷ Det er efter denne forståelse ikke muligt at kvalificere data der består af bytes, som en ting der i sin fremtrædelsesform er fysisk, dvs. opbygget af atomer og som kan røres.

At begrebet *ting* skal fortolkes som et fysisk objekt, er imidlertid blevet udfordret i den juridiske litteratur. Peter Dueholm Mathiasen baserer således sin definition af tingsbegrebet på et opslag i en ældre ordbog, der definerer begrebet som: ”enkeltfænomener uden hensyn til dets (abstrakte ell. Konkrete) væsen [...]; ofte om hvad man ikke kan ell. vil angive nærmere”.¹⁴⁸ Denne definition er mere elastisk end den ovenfor angivne, og åbner derfor op for en fortolkning af hvad begrebet reelt kan indeholde, uden at der nødvendigvis skal tages hensyn til den fysiske fremtrædelsesform. Ud fra denne forståelse af tingsbegrebet, vil der være tale om et dynamisk begreb, der kan rumme nye fænomener der opstår som en følge af den teknologiske udvikling, og således give plads til en vis retsudvikling.¹⁴⁹ Denne forståelse har også støtte andre steder i den nordiske retslitteratur. Inger Marie Sunde, der som omtalt behandler data som begreb i norsk ret, mener på samme måde som Mathiasen, at begrebet *ting* er dynamisk, tidsbestandigt, og dermed kan optage nye fænomener. I dette, mener Sunde, at der ligger et dynamisk fortolkningselement, som gælder menneskets stadig øgede evne til at kontrollere sine omgivelser.¹⁵⁰ Det må imidlertid konstateres, at begrebet *ting* efter en naturlig sproglig forståelse, almindeligvis er en fysisk genstand som defineret ovenfor, hvilket også finder støtte i den øvrige retsvidenskabelige litteratur.¹⁵¹

¹⁴⁵ <https://ordbog-gyldendal-dk.zorac.aub.aau.dk/#/pages/result/dada/ting/expert?cache=1587311826103>

¹⁴⁶ <https://sproget.dk/lookup?SearchableText=ting>. I samme retning se <https://ordnet.dk/ddo/ordbog?query=ting>

¹⁴⁷ Nielsen, Gorm Toftegaard m.fl.: Kommenteret straffelov, speciel del, 2017, s. 587.

¹⁴⁸ Definitionen er refereret fra Mathiasen, Peter Dueholm: Virtuelle ting – Kan virtuelle ting strafferetligt karakteriseres eller sidestilles som rørlig ting?, 2014, s. 60.

¹⁴⁹ Mathiasen, Peter Dueholm: Virtuelle ting – Kan virtuelle ting strafferetligt karakteriseres eller sidestilles som rørlig ting?, 2014, s. 60.

¹⁵⁰ Sunde, Inger Marie: Automatisert inndragning, 2010, s. 119.

¹⁵¹ Se f.eks. Nielsen, Gorm Toftegaard m.fl.: Kommenteret straffelov, speciel del, 2017, s. 587 og Andersen, Mads Bryde: IT-retten, 2005, s. 736 f.

5.4.2. Kongruensfortolkning

Forarbejderne til bestemmelserne om tyveri og tingsunderslæb, giver ikke nogen definition af tingsbegrebet. Straffelovrådet beskriver dog i en nyere betænkning i forhold til bestemmelserne, at: ”En ”rørlig ting” er en fysisk genstand, der kan flyttes.”¹⁵² Der kan dog findes fortolkningsbidrag i forarbejderne til andre bestemmelser i straffelovens kapitel 28, der ligeledes indeholder begrebet. Det er ifølge straffelovens § 291 strafbart, at ødelægge, beskadige eller bortskaffe *ting*, der tilhører en anden. Bestemmelsen henhører under formueforbrydelserne i straffelovens kapitel 28, men er ikke en berigelsesforbrydelse. Der kan alligevel siges at være et vist begrebsmæssigt sammenfald mellem tyveri og tingsunderslæb, idet begrebet *ting* også indgår i bestemmelsens gerningsbeskrivelse. Det er således muligt at foretage en kongruensfortolkning af begrebet *ting*, idet det går igen flere steder i straffelovens bestemmelser, og at man derfor som udgangspunkt må antage, at begrebet skal forstås ensartet på tværs af bestemmelserne.¹⁵³

5.4.2.1. Straffelovens § 291 om hærværk

Ser man i de forarbejder der lå til grund for straffeloven i starten af 1900-tallet, er hjælpen dog sparsom. Det eneste fortolkningsbidrag til begrebet *ting*, finder man under motiverne til lovudkastets § 265, der angår hærværksbestemmelsen. Her er det angivet, at: ”Ordet ”Ting” omfatter saavel Løsøre som fast Ejendom[...]”.¹⁵⁴ På trods af forarbejderne nærmer sig hundredåret for deres tilblivelse, har bestemmelsernes ordlyd imidlertid ikke ændret sig, idet tingunderslæb blot har fået tilføjet en bestemmelse i stk. 2. Fortolkningen af begrebet *ting*, må derfor tage sit udgangspunkt i forarbejdernes forståelse af tingsbegrebet, dvs. som løsøre.

Begrebet *løsøre* omfatter: ”[...]flytbare fysiske formuegenstande, fx møbler, smykker, biler, cykler, varelagre, maskiner.”¹⁵⁵ Begrebet afgrænses i tingsretten traditionelt negativt, overfor fast ejendom

¹⁵² Betænkning nr. 1032/1985, s. 30.

¹⁵³ Justitsministeriets vejledning nr. 224 af 15. oktober 1969, pkt. 1.

¹⁵⁴ Strl.bet. 1923 mot. 383.

¹⁵⁵ <https://ordbog-gyldendal->

[dk.zorac.aub.aau.dk/#/pages/result/dada/1%C3%B8s%C3%B8re/expert?cache=1587379482589](https://ordbog-gyldendal-dk.zorac.aub.aau.dk/#/pages/result/dada/1%C3%B8s%C3%B8re/expert?cache=1587379482589) og

http://denstoredanske.dk/Samfund,_jura_og_politik/Jura/Tingsret_og_ejendomsret/løsøre. I samme retning se:

<https://sproget.dk/lookup?SearchableText=1%C3%B8s%C3%B8re>

og tjenesteydelser.¹⁵⁶ Begrebet beskriver efter denne definition, fænomener som har en fysisk fremtrædelsesform.

At begrebet *ting* skal fortolkes som en fysisk genstand, har ligeledes støtte i en nyere betænkning, idet straffelovrådet i 1985 anfører, at *ting* er: "[...]en fysisk genstand, d.v.s. en genstand man kan tage og føle på[...]".¹⁵⁷ Dette er overensstemmende med den ovenfor anførte definition af *løsøre*.

Om data kan beskrives som en ting i straffelovens bestemmelser, beror derfor i henhold til forarbejderne på, om man kan definere data som *løsøre*, dvs. som en fysisk ting man kan flytte på. Peter Dueholm Mathiasen har behandlet dette spørgsmål i artiklen TfK 2013.240, hvor han også anfører, at data på andre retsområder er sidestillet med *løsøre*.¹⁵⁸ Det har bl.a. været diskuteret i teorien, hvorvidt digitale produkter var omfattet af købelovens § 1 a. Det antages dog, at informationsprodukter er omfattet af købeloven, på samme måde som almindeligt *løsøre*.¹⁵⁹ Dette gælder f.eks. softwareprogrammer, såfremt det ikke alene er brugsretten der overdrages.¹⁶⁰

Mathiasens argument går herefter ud på, at *løsøre* efter sin sproglige sammensætning, der består af henholdsvis *løs*, der betyder bevægelig og *øre*, dvs. ejendel på gammeldansk, kan rumme data, idet data kan medbringes på en mobil enhed, flyttes til en anden computer eller slettes.¹⁶¹ Denne måde at definere *løsøre* på, lægger vægt på at der i denne sproglige definition, er indeholdt et krav om en flytbar genstand der kan ejes, men ikke et krav til genstandens fysiske fremtrædelsesform.

Accepteres denne definition af domstolene, må data derfor kunne anses for omfattet af *løsøre*begrebet, idet data som omtalt ovenfor, kan flyttes såvel som undergives ejendomsret. Det må imidlertid konstateres, at *ting* i henhold til en naturlig sproglig forståelse af begrebet, sammenholdt med forarbejdernes forståelse af ting som *løsøre* og betænkning nr. 1032/1985, må fortolkes som en fysisk genstand, der kan flyttes og som man kan tage og føle på.

5.4.2.2. Straffelovens § 293 om brugstyveri

Straffelovens § 293 kriminaliserer brugstyveri. Ligesom for hærværk, er genstanden for brugstyveri en *ting*. Den væsentligste forskel på brugstyveri, tyveri og tingsunderslæb, kan henføres til at der

¹⁵⁶ Mortensen, Peter: Indledning til Tingsretten – tredjemandskonflikter vedrørende *løsøre*, 2009, s. 42.

¹⁵⁷ Betænkning nr. 1032/1985, s. 30.

¹⁵⁸ TfK2013.240, pkt. 3.1.

¹⁵⁹ Trzaskowski, Jan m.fl.: Internetretten, 2017, s 451 og Clausen, Nis Jul m.fl.: Købsretten, 2015, s. 74.

¹⁶⁰ Clausen, Nis Jul m.fl.: Købsretten, 2015, s. 74.

¹⁶¹ TfK2013.240, pkt. 3.1.

ved brugstyveri er tale om uberettiget brug af en ting jf. stk. 1 og uberettiget hindring jf. stk. 2, og ikke borttagelse og tilegnelse af en rørlig ting. Tingsbegrebet skal ved brugstyveri forstås på samme måde som det gør sig gældende ved § 291, dvs. som en fysisk genstand man kan tage og føle på.¹⁶²

For så vidt angår uberettiget brug af ting jf. §293, stk. 1, blev dette behandlet i U 2003.1950 Ø, hvor en politifuldmægtig uberettiget havde anvendt politiets server, til at lagre børnepornografisk materiale. Landsretten lagde i dommen vægt på, at tiltalte havde anvendt serveren, altså en fysisk genstand.

Det er efter § 293, stk. 2 strafbart uberettiget at hindre andre i at råde over ting. Brydesholt-udvalget mente dog, at der ikke var tilstrækkelig beskyttelse mod elektroniske angreb.¹⁶³ Man valgte derfor at ændre bestemmelsens ordlyd fra *lægger hindringer i vejen*, til *uberettiget hindrer*, da man ville understrege at bestemmelsen ikke krævede en fysisk hindring. Bestemmelsen i stk. 2 blev derfor ændret i 2004, da man ikke mente at elektroniske rådighedshindringer var omfattet af bestemmelsen.¹⁶⁴

På trods af at bestemmelsen blev formuleret således, at den nu omfatter uberettigede hindringer forårsaget elektronisk, angår beskyttelsesobjektet imidlertid hindringen af selve systemet, dvs. en fysisk ting.¹⁶⁵ Beskyttelsesobjektet i stk. 1 såvel som stk. 2, er således som det samme som gør sig gældende for §291, en fysisk ting.

5.5. Begrebet *rørlig*

Straffelovens § 276 og § 278, stk. 1, nr. 1 stiller krav om at den ting der er beskyttelsesobjektet i bestemmelserne skal være *rørlig*. Sprogligt er begrebet *rørlig* defineret som: ”løse ting, løsøre” eller noget: ”(som bevæger sig let og ubesværet; som man har adgang til og kan tage med sig); rørlig ejendom”.¹⁶⁶ Begrebet angår derfor som udgangspunkt, noget som kan flyttes. Spørgsmålet bliver herefter om kravet om at en ting skal være *rørlig*, udelukker at data kan nyde strafferetlig beskyttelse af bestemmelserne? Det er som beskrevet tidligere, muligt at fjerne data, enten ved at

¹⁶² Betænkning nr. 1032/1985, s. 30.

¹⁶³ Betænkning nr. 1417/2002.

¹⁶⁴ Lovforslag nr. 55 af 5. november 2003, afsnit 1.2 og spalte 1793 ff.

¹⁶⁵ Nielsen, Gorm Toftgaard m.fl.: Kommenteret straffelov, speciel del, 2017, s. 673 ff.

¹⁶⁶ <https://ordbog-gyldendal-dk.zorac.aub.aau.dk/#/pages/result/dada/r%C3%B8rlig/expert?cache=1587506867462>. I samme retning se: <https://sproget.dk/lookup?SearchableText=r%C3%B8rlig>

der sker en sletning eller en flytning, f.eks. fra én konto til en anden i en virtuel verden. Det er derfor muligt, at data potentielt kan *borttages*, for så vidt angår tyveribestemmelsen og *tilegnes* ved tingsunderslæb.

Det fremgår ikke af straffeloven eller af forarbejderne til bestemmelserne om tyveri og tingunderslæb, hvad der nærmere ligger i begrebet *rørlig ting*. Straffelovrådet beskriver imidlertid en *rørlig ting*, som: "[...]en fysisk genstand, der kan flyttes." og at en *ting* er: "[...] en genstand man kan tage og føle på,[...]"¹⁶⁷ Data består imidlertid af en række binære tal, der lagres som magnetiske signaler på en harddisk. Data kan derfor næppe kvalificeres som et fysisk objekt, man kan tage og føle på. Ud fra denne forståelse af en *rørlig ting*, som noget man rent fysiologisk kan opleve med følesanserne, vil en umiddelbar fortolkning ikke kunne føre til, at data kan gøres til genstand for f.eks. tyveri og tingsunderslæb. Mathiasen afviser dog ikke, at straffelovsrådets hensigt har været at illustrere, at begrebet *rørlig* markerer at en *rørlig ting* er noget man kan flytte på, og det at er angivet af fremstillingsmæssige årsager i lyset af samtidens teknologiske niveau.¹⁶⁸

Straffelovrådet bemærker imidlertid at: "Man må formentlig konkludere, at kravet om borttagelse af en fremmed *rørlig ting* i § 276 giver tyveribestemmelsen et meget mindre anvendelsesområde i dataforhold end bestemmelserne om brugstyveri, bedrageri og mandatsvig."¹⁶⁹ Straffelovrådet bemærkedes ligeledes, at de samme synspunkter der var anført i forbindelse med tyveribestemmelse, til dels gør sig gældende for tingsunderslæb, og anfører yderligere: "Det er tingsunderslæb at sælge et lånt eller lejet dataanlæg eller dele af et sådant. Der foreligger også tingsunderslæb, hvis et servicebureau for databehandling tilegner sig data eller programmer, som det har fået i sin besiddelse under udførelsen af en opgave, forudsat at der - ligesom i tyveritilfælde - er tale om tilegnelse af noget, der foreligger som en *rørlig ting*."¹⁷⁰

Man mente således at anvendelsesområdet vil være mindre end for andre bestemmelser, der ikke indeholder et krav om borttagelse af en fremmed *rørlig ting*, men afviser altså ikke at bestemmelsen kan yde beskyttelse i dataforhold. På trods af dette, konkluderede man imidlertid, at der ikke var behov for at foretage en lovændring, med henblik på en tilpasning af bestemmelsen til dataforhold.¹⁷¹ Straffelovrådet skelner da også i henhold til tyveribestemmelsen, imellem tyveri af

¹⁶⁷ Betænkning nr. 1032/1985, s. 30.

¹⁶⁸ Mathiasen, Peter Dueholm: Virtuelle ting – Kan virtuelle ting strafferetligt karakteriseres eller sidestilles som *rørlig ting*?, 2014, s. 64.

¹⁶⁹ Betænkning nr. 1032/1985, s. 32.

¹⁷⁰ Betænkning nr. 1032/1985, s. 32 f.

¹⁷¹ Betænkning nr. 1032/1985, s. 32.

det fysiske lagringsmedie, og kopiering eller afskrift af data, og konkluderer at det sidstnævnte tilfælde falder udenfor bestemmelsens anvendelsesområde: ”Hvis en person i stedet for at stjæle et magnetbånd kopierer det ved brug af datateknik eller foretager afskrift fra en dataskærm eller fra en udskrift af båndet, falder forholdet udenfor § 276 om tyveri, fordi der ikke er sket borttagelse af en fysisk genstand.”¹⁷² Af dette kan udledes, at en borttagelse af data efter straffelovrådet er indebærer en flytning af det fysiske lagringsmedie.

At en *rørlig ting* er et fysisk objekt der kan flyttes, finder ligeledes støtte i den juridiske litteratur. Af den kommenterede straffelov fremgår det at en *rørlig ting* i relation til straffelovens § 276, er en ting der kan flyttes, idet dette allerede ligger i at tingen skal kunne borttages. Hertil bemærkes det, at en *ting* er en fysisk genstand.¹⁷³ I samme retning, se ligeledes Knud Waaben, der betegner begrebet *rørlig ting* som: ”[...] en ting der kan flyttes.”¹⁷⁴

Mads Bryde Andersen har behandlet spørgsmålet i relation til data, og anfører at: ”Den, der tilegner sig en diskette med et edb-program, begår tyveri, hvorimod den, der ulovligt henter programmet ned fra en hjemmeside, ikke gør det. Når data overføres, sker der en flytning (eller rettere ”ommøblering”) af bits, hvorimod der ikke flyttes atomer (som jo netop er ”rørlige ting”).”¹⁷⁵

Spørgsmålet som her forsøges afklaret, har ligeledes tilknytning til den fremtrædelsesform som data har. I denne argumentation ligger, at den ting der er beskyttelsesobjektet først og fremmest, skal være et fysisk objekt, og at dette objekt skal kunne flyttes. Mads bryde Andersen eksempel beskriver imidlertid en situation, hvor programmet kopieres hvorved data eftergøres på den computer der tilhører den person der henter det, og hvor dataene således efterlades på den enhed hvorfra de indledningsvist blev hentet. Det forhold som Bryde Andersen fremhæver, falder imidlertid uden for tyveribestemmelsens anvendelsesområde, såfremt der ikke er sket en borttagelse.¹⁷⁶ Det afgørende i Bryde Andersens argument er imidlertid, at der ikke sker en fysisk flytning, men derimod en ”ommøblering af bits”. Denne sondring mellem bits og atomer, har dog givet anledning til diskussion i teorien. Mathiasen mener f.eks. ikke at argumentationen skal støttes på en sondring mellem bits og atomer, idet han anfører at der for så vidt angår virtuelle verdner, sker en borttagelse af virtuelle ting, når data flyttes fra en brugers konto, idet dataene ophører med

¹⁷² Betænkning nr. 1032/1985, s. 31.

¹⁷³ Nielsen, Gorm Toftegaard m.fl.: Kommenteret straffelov, speciel del, 2017, s. 587 f.

¹⁷⁴ Waaben, Knud: Strafferettens specielle del, 2014, s. 119.

¹⁷⁵ Andersen, Mads Bryde: IT-retten, 2005, s. 736 f.

¹⁷⁶ Mathiasen, Peter Dueholm: Virtuelle ting – Kan virtuelle ting strafferetligt karakteriseres eller sidestilles som *rørlig ting*?, 2014, s. 65.

at eksistere på den konto de bliver taget fra. De tekniske omstændigheder bør derfor ifølge Mathiasen ikke tillægges unødigt stor betydning i vurderingen af beskyttelsesinteressen, idet besiddelsesforholdet ændrer sig når data overdrages fra en bruger til en anden.¹⁷⁷

Mathiasens analyse, forudsætter imidlertid at man ser bort fra kravet om, at en *rørlig ting*, er en fysisk ting, der som omtalt kan udledes af en naturlig sproglig forståelse af tingsbegrebet, straffelovskommissionens angivelse af ting som fast ejendom og løsøre i 1923, og den opfattelse som blev lagt til grund i straffelovsrådets betænkning i 1985. Sammenholdt med teoriens antagelse om at *rørlige ting* er et fysisk objekt der kan flyttes, vil det imidlertid ikke være muligt betragte data som en genstand, der kan omfattes af hverken begrebets naturlige ordgrænse eller en fortolkning af forarbejdernes forståelse af *rørlig ting*.

5.6. Begrebet *energimængde*

Straffelovens § 276, 2. pkt. sidestiller en energimængde, der er fremstillet, opbevaret eller taget i brug til frembringelse af lys, varme, kraft eller bevægelse eller i andet økonomisk øjemed, med en *rørlig ting*. Det fremgår af en udvalgsbetænkning fra 1929 under bemærkninger til tyveribestemmelsen, at man med denne tilføjelse til bestemmelsen, ønskede en mere udtømmende opregning af de værdier, der sidestilles med *rørlige ting*.¹⁷⁸ Det fremgår imidlertid ikke af forarbejderne til tyveribestemmelsen, hvad der nærmere ligger i en energimængde der tjener et andet økonomisk øjemed. Straffelovrådet bemærkede dog i straffelovsbetænkningen fra 1985, at man mente at den energi der indgår i dataprocesen, næppe vil kunne sidestilles med de ydelser af økonomisk værdi, der er indeholdt i bestemmelsens angivelse af energimængder, der frembringer *lys, varme, kraft eller bevægelse eller tjener andet økonomisk øjemed*.¹⁷⁹ Straffelovrådet støtter således deres argumentation på den manglende økonomiske værdi der er indeholdt i den energimængde, der udløses i forbindelse med den elektroniske dataproces. At bestemmelsens andet led har ringe betydning i dataforhold, har ligeledes støtte i den juridiske litteratur. Mads Bryde Andersen anfører bl.a., at bestemmelsen ikke spiller nogen nævneværdig rolle på IT-området, idet tyveri af elektromagnetisk kraft, ved f.eks. ulovlig anvendelse af telekapacitet vil opsluges af

¹⁷⁷ Mathiasen, Peter Dueholm: Virtuelle ting – Kan virtuelle ting strafferetligt karakteriseres eller sidestilles som *rørlig ting*?, 2014, s. 65.

¹⁷⁸ LFB 1929.12.18, nr. 7, under bemærkninger til § 274.

¹⁷⁹ Betænkning nr. 1032/1985, s. 34 f.

straffelovens § 293 om brugstyveri, men ser herved bort fra den potentielle økonomiske værdi, der kan være indeholdt i selve dataprocessen.¹⁸⁰

Mathiasen anfører imidlertid, at straffelovrådets betragtning i forhold til den økonomiske værdi af den lagrede energi, for så vidt er fornuftig. Betragter man imidlertid den energi som er opbevaret ved lagringen af en virtuel ting, vil argumentet ikke give megen mening, idet den økonomiske værdi afgøres af andre parametre end mængden af lagret energi. Den økonomiske værdi vil i disse tilfælde afhænge af den sammenhæng den virtuelle ting indgår i. En genstand der kræver stor lagringskapacitet, og derved en forholdsvis stor energimængde, f.eks. fordi der er tale om en grafisk krævende genstand, vil i dette tilfælde kunne være af langt ringere økonomisk værdi, end en mindre kompliceret grafisk genstand der kræver mindre lagringskapacitet, der har en højere omsætningsværdi.¹⁸¹

Accepteres Mathiasen argument, vil energimængdens faktiske størrelse være uden betydning, da det er den økonomiske værdi, der er knyttet til energimængden i den konkrete situation, der i så fald vil være af betydning for anvendelsen af straffelovens § 276, 2. pkt., hvilket i den ovenfor anført situation vil være den konkrete omsætningsværdi. Dette argument er ligeledes lagt til grund i retspraksis, hvor domstolene i andre tilfælde har henført forhold under tyveribestemmelsen, hvor der var sket en borttagelse af en genstand, der i sig selv var uden særlig økonomisk værdi, men hvor genstandens havde en økonomisk omsætningsværdien på det åbne marked, jf. TFK 2009.48 Ø, U 2008.2067 Ø og U 2007.1647 V.¹⁸² Energimængden har dog udelukkende til formål, at manifestere data på den enhed den vises på, og vil forsvinde så snart enheden frakobles strømm.

Bestemmelsen retter sig imidlertid mod energimængder der er lagret på en måde, hvor de er i fremmed varetægt og kan borttages, f.eks. fra andres rør og ledninger jf. U1934.763H (T skyldig i tyveri ved at skaffede sig gas ved at åbne en plombe) og TFK2009.314V (tilkobling til elnet udenom elmåler var tyveri og forsøg på tyveri). Når en person således tænder for sin computer, f.eks. for at borttage en virtuel ting fra en anden brugers konto, manifesteres genstanden på skærmfladen og lagres ved at trække på det elnet, der er knyttet til den konkrete lokation. Den energimængde der før var investeret i at manifestere den virtuelle ting på den oprindelige konto, vil nu ikke længere trække på det elnet som er tilknyttet denne lokation, samtidig med at gerningspersonens elnet nu

¹⁸⁰ Andersen, Mads Bryde: IT-retten, 2005, s. 737.

¹⁸¹ Mathiasen, Peter Dueholm: Virtuelle ting – Kan virtuelle ting strafferetligt karakteriseres eller sidestilles som rørlig ting?, 2014, s. 66.

¹⁸² Dommene er nærmere omtalt under afsnit 4.1.3.

belastes af manifestationen på dennes enhed. Uanset størrelsen og værdien af den energimængde der kræves for at lagre dataene, vil der derfor ikke være tale om en borttagelse af en energimængde, jf. straffelovens §276, 2. pkt., idet der ikke sker en borttagelse af en individualiseret og kontrolleret mængde energi, der er i fremmed varetægt.

5.7. Retspraksis i lyset af den teknologiske udvikling

Som en følge af de begrænsninger straffelovens § 1 sætter i forhold til analogislutninger, har lovgiver i flere tilfælde gennemført ændringer af straffeloven, med henblik på at tilpasse bestemmelserne således at disse dækker IT-kriminalitet, der ellers ikke var omfattet af bestemmelsernes anvendelsesområde. Det er dog ikke udelukkende den lovgivende magt, som er aktiv i bestræbelserne på at følge med den teknologiske udvikling. Der findes flere eksempler på, at de danske domstole har fortolket bestemmelser i straffeloven udvidende, med henblik på at indfange nogle af de nye situationer, som opstår i kølvandet på udviklingen af nye teknologiske fænomener. Dette gør sig f.eks. gældende, i de tilfælde hvor kriminalitetsformerne ikke har været direkte beskrevet i bestemmelsen på grund af den teknologiske udvikling, men hvor strafværdigheden svarer til gerningsindholdet i den konkrete bestemmelse.¹⁸³

Som et ældre eksempel på at der er sket en retsdannelse i retspraksis, kan nævnes U1940.156Ø. I dommen straffer Østre landsret aflytning af telefonsamtaler, idet man havde tilslutte sig en hemmelig lytteanordning, efter analogien til straffelovens § 263, stk. 1, nr. 1. Bestemmelsen omfattede efter sin ordlyd imidlertid kun retsstridige brevåbninger i 1939. Et andet eksempel er U 1996.356Ø, hvor Landsretten fandt, at et system opbygget af disketter, stred mod forbuddet mod offentlige indsamlinger i lov om offentlige indsamlinger ved brug af kædebrev § 2, idet systemet fandtes at være opbygget på samme måde som et kædebrev. Retten henviste ikke til straffelovens § 1, men der er dog alligevel tale om en udvidende fortolkning, idet retten i sin vurdering lagde vægt på, at systemet var opbygget på samme måde som kædebrev, og havde samme formål. Dommen er ligeledes kommenteret af Trine Baumbach, der anfører at: ”Dommen synes rimelig under henvisning til, at et system som det mødende kun var muligt på baggrund af den teknologiske udvikling, der har det med at overhale lovgivningen.”¹⁸⁴

¹⁸³ Andersen, Mads Bryde: IT-retten, 2005, s. 724.

¹⁸⁴ Baumbach, Trine: Det strafferetlige legalitetsprincip, 2008, s. 419.

Som et eksempel på at en analogislutning er blevet afvist i retspraksis, kan nævnes Østre Landsrets dom af 13. februar 1995. Landsretten henviste til straffelovrådets betænkning fra 1985, og afviste at urigtige oplysninger der var afgivet på diskette, var omfattet af den dagældende bestemmelse i straffelovens § 163, eller dennes analogi.¹⁸⁵ Af den betænkning som retten henviste til, fremgår det at: ”Skriftlighedskravet i denne bestemmelse gør den uanvendelig på forhold, hvor gerningsmanden afgiver sin erklæring udelukkende ved hjælp af datateknik.”¹⁸⁶ På denne baggrund afviste man således, at anvende en fuldstændig lovanalogi af bestemmelsen.

Dommene illustrerer, at domstolene i visse tilfælde er villige til at foretage en udvidende fortolkning af en bestemmelse, med henblik på at indfange forhold der som følge af den teknologiske udvikling, er ”løbet” fra bestemmelsen og derved strække bestemmelsens anvendelsesområde til nye teknologiske fænomener. Domstolene har endnu ikke haft mulighed for at tage stilling til hvorvidt data er beskyttet af bestemmelserne om tyveri og tingsunderslæb. Dette skal muligvis ses i sammenhæng med, at data i teorien ikke har været anset som en rørlig ting, jf. diskussionen om bits vs. atomer i afsnit 5.5. Der har heller ikke været fokus på data som et objekt der kan undergives ejendomsret, idet data muligvis har stået i skyggen af de positivt afgrænsede immaterielle rettigheder, der beskytter information, og de regler der skal beskytte fortrolige og personfølsomme oplysninger.¹⁸⁷ Det vil på baggrund af de ovennævnte domme dog være svært at forudsige, hvordan domstolene vil fortolke bestemmelserne om tyveri og tingsunderslæb i relation til data, i de situationer hvor det har betragtelige ligheder med andet løseøre. Dette skal ligeledes ses i sammenhæng med, at domstolene generelt har været tilbageholdende med at anvende muligheden for at fortolke fuldstændig lovanalogt, hvorfor retspraksis på området også er sparsomt.¹⁸⁸

5.8. Udvidende fortolkning af en *rørlig ting*

Efter den forståelse af begrebet *rørlig ting*, som kan udledes af en naturlig sproglig forståelse af begrebet, forarbejderne til straffeloven, udvalgsbetænkningerne og den juridiske teori, har ordet en naturlig sproglig grænse, som vanskeligt lader sig omfatte data, idet begrebet skal fortolkes som en løseøregenstand, dvs. en fysisk genstand der kan flyttes, og som man kan tage og føle på. Det er ud

¹⁸⁵ Dommen er refereret fra Andersen, Mads Bryde: IT-retten, 2005, s. 725.

¹⁸⁶ Betænkning nr. 1032/1985, s. 64.

¹⁸⁷ Mathiasen, Peter Dueholm: Virtuelle ting – Kan virtuelle ting strafferetligt karakteriseres eller sidestilles som rørlig ting?, 2014, s. 58.

¹⁸⁸ Waaben, Knud: Strafferettens almindelige del, 2015, s. 101 og 104.

fra gældende ret ikke muligt at konstatere en retstilstand, hvor data er direkte omfattet af begrebet *rørlig ting* i straffelovens §§ 276 og 278, stk. 1, nr. 1. Der er derfor tale om et rets-tomt område, såfremt forholdet ikke kan henføres under andre bestemmelser. Mathiasen har dog udfordret dette synspunkt, ved at tage udgangspunkt i en ældre definition af tingsbegrebet, der ikke karakteriserer dette ud fra sin fysiske fremtrædelsesform. Ud fra en naturlig sproglig forståelse af begreberne der ligeledes følger af forarbejderne og teorien, vil en sådan karakteristik indebære en dynamisk, eller rettere udvidende fortolkning af *rørlig ting*. Som omtalt, giver straffelovens § 1 hjemmel til at en bestemmelse kan fortolkes ud fra en fuldstændig lovanalogi. Spørgsmålet er derfor, om data på baggrund af den teknologiske udvikling kan fortolkes udvidende som en *rørlig ting*, inden for grænserne af straffelovens § 1?

Baumbach anfører, at det ikke vil være i strid med legalitetsprincippet i straffelovens § 1, at fortolke en bestemmelse i lyset af den teknologiske udvikling, hvis betingelserne for at slutte fuldstændig analogt er opfyldt. Muligheden for at slutte analogt kan dog svækkes, såfremt lovgiver har haft anledning til at tage stilling til udviklingen, men har undladt dette.¹⁸⁹ Man tog imidlertid stilling til bestemmelseernes anvendelighed på dataforhold i 1985, idet man på baggrund af betænkning nr. 1032/1985, valgte ikke at ændre bestemmelserne om tyveri og tingsunderslæb, da man mente at der ikke var behov for en ændring, på trods af bestemmelseernes begrænsede anvendelsesmuligheder i dataforhold. Lovgiver ses dog ikke i nyere tid at have taget stilling til, hvorvidt data bør være omfattet af bestemmelserne, formentlig på baggrund af straffelovsrådets konklusioner i 1985. Den teknologiske udvikling har imidlertid medført, at data nu kan have nye fremtrædelsesformer. Muligheden for at slutte analogt, kan ligeledes svækkes af retspraksis. Har en domstol taget stilling til det konkrete spørgsmål, og har afgørelsen præjudikatsværdi, kan dette give anledning til forsigtighed med at domfælde ved analogi ved et senere tilfælde.¹⁹⁰ Der ses dog ikke i skrivende stund at være taget stilling til spørgsmålet i retspraksis. Bestemmelserne afgrænser efter en naturlig sproglig fortolkning sammenholdt med lovens forarbejder, lovens anvendelsesområde til fysiske genstande, men konkrete hensyn og de betydelige lighedspunkter som data i visse situationer kan have med *rørlige ting*, taler derimod for strafsanktionering. Analogislutningen kan derfor være særlig interessant for så vidt angår data.

¹⁸⁹ Baumbach, Trine: Det strafferetlige legalitetsprincip, 2008, s. 438.

¹⁹⁰ Baumbach, Trine: Det strafferetlige legalitetsprincip, 2008, s. 438.

Data kan som anført forekomme i tilstande, hvor det har væsentlige ligheder med andre formuegoder af økonomisk værdi, der når de har en fysisk fremtrædelsesform nyder beskyttelse af straffelovens bestemmelser i kapitel 28. Data kan i disse situationer derfor siges at ligge i forlængelse af bestemmelsens ordlyd, jf. udtrykket *eller ganske må ligestilles med sådant* i andet led af straffelovens § 1. Det eneste punkt der adskiller objekterne, er således den fysiske fremtrædelsesform. Borttages eller tilegnes en fysisk bog, eller den tilsvarende elektroniske udgave, vil der i begge tilfælde ske en uberettiget vinding hos gerningspersonen eller tredjemand, og et tilsvarende tab for den forurettede. Den beskyttelsesinteresse som bestemmelserne om tyveri og tingsunderslæb forfølger, vil derfor også uden videre kunne omfatte data, idet bestemmelseernes formål er at værne om formuegoder, jf. f.eks. kapiteloverskriften. Det er imidlertid et krav, at analogien skal være forenelig med forbrydelsens væsen, og kunne forudsiges af borgeren. Disse krav ses dog ikke som værende en hindring, idet bestemmelserne netop beskytter formuegoder, og at man som borger umiddelbart betragtet må forvente, at det er en strafbar handling at borttage og tilegne sig noget, som tilhører en anden person.

Domstolene er som omtalt under afsnit 5.7., tilbageholdende for så vidt angår anvendelsen af analogislutninger, men det kan på baggrund af det ovenfor anførte ikke udelukkes, at domstolene vil nå frem til at data vil være omfattet af begrebet *rørlig ting*, ud fra en fuldstændig lovanalogi, jf. straffelovens § 1. Kommer domstolene i modsat fald frem til, at data ikke kan være en *rørlig ting* jf. straffelovens §§ 276 og 278, stk. 1, nr. 1, jf. § 1, kan det overvejes om andre bestemmelser der ikke indeholder dette begreb, kan gribe forholdet, hvilket vil blive behandlet i kapitel 6.

5.9. Afledet beskyttelse af data

Som det også er anført ovenfor under afsnit 5.5., udtaler straffelovrådet at en tilegnelse af data i forbindelse med tingsunderslæb forudsætter at der sker en tilegnelse af det fysiske lagringsmedie, som følge af kravet om en *rørlig ting*.¹⁹¹ Data kan således ifølge straffelovrådet være genstand for tingsunderslæb, dog forudsat at der i denne forbindelse tilegnes en *rørlig ting*. Der ses dog ikke at være trykt retspraksis, som tager stilling til om en afledet beskyttelse af data gør sig gældende i forhold til tyveri og tingsunderslæb. Spørgsmålet er imidlertid behandlet i retspraksis i forbindelse med hærværksbestemmelsen.

¹⁹¹ Betænkning nr. 1032/1985, s. 30.

Straffelovsrådet betænkning om datakriminalitet fra 1985 tog således i forbindelse med behandlingen af hærværksbestemmelsen i straffelovens § 291, stilling til hvorvidt sletning af data var omfattet af bestemmelsen. I denne forbindelse bemærkede straffelovrådet at:

”Det kan diskuteres, om man kan tale om beskadigelse eller ødelæggelse af en "ting", når man alene tænker på det indgreb, der sker i systemets mindste enhed, hvor data lagres ved magnetisering af et felt og kan kaldes frem ved aktivering af dette.”¹⁹²

Straffelovrådet bemærker herefter, at såfremt spørgsmålet om hvorvidt data kan betragtes som en *ting*, der kan beskadiges eller ødelægges, vil dette blive besvaret bekræftende i en principiel straffesag. Man fandt imidlertid ikke at spørgsmålet var af stor praktisk betydning, idet man kan opfatte forholdet således, at der ved en ændring eller sletning af data, sker en beskadigelse af det databærende medie, f.eks. et bånd eller diskette.¹⁹³ Straffelovrådet ligger således op til en afledet beskyttelse af data, men udelukker samtidigt ikke, at data muligvis kan opfattes som en *ting* i relation til hærværksbestemmelsen. I U1987.216Ø, fik denne opfattelse om en afledet beskyttelse af data afgørende betydning. Byretten fandt således under behandlingen i første instans, ”[...]at de EDB-programmer og EDB-registre, der under denne sag er blevet slettet eller flyttet, er »ting« i straffelovens § 291's forstand allerede af den grund, at der er sket en beskadigelse af den genstand, der bærer de omhandlede data.”¹⁹⁴ I forbindelse med behandlingen i anden instans, lagde landsretten i tråd med byretten, vægt på helheden, uden at sondre mellem data og det fysiske databærende medie. Landsretten bemærkede således: ”[...]at databærende medier med indlagte data må anses for »ting«, således som dette begreb anvendes i straffelovens § 291.”¹⁹⁵ Der kan dog spores en vis ændring i retspraksis, jf. U2015.3615Ø, der hovedsageligt omhandlede hacking, jf. straffelovens §263, stk. 2. De tiltalte T1 og T2, var imidlertid også tiltalt for overtrædelse af hærværksbestemmelsen i straffelovens § 291, stk. 2, idet de under skærpende omstændigheder, uberettiget og i forening, havde skaffet sig adgang til et informationssystem, hvor de i stort omfang havde beskadiget data. Landsretten frifandt T2, da man ikke mente at denne havde deltaget i den begåede hærværk, man fandt dog T1 skyldig i hærværk, jf. straffelovens § 291, stk. 2. I modsætning til den ovenfor omtalte dom, fokuserer landsretten i dette tilfælde på data i sig selv, ikke det databærende medie. Landsretten vurderer dermed, at opretning af filer med programkoder samt

¹⁹² Betænkning nr. 1032/1985, s. 37.

¹⁹³ Betænkning nr. 1032/1985, s. 37.

¹⁹⁴ U1987.216Ø.

¹⁹⁵ U1987.216Ø.

ændringerne i serverens konfigurationsfilen, kan subsumeres under hærværksbestemmelsen i straffelovens § 291, stk. 2, dog uden klart at tage stilling til, hvorvidt der var tale om en ødelæggelse, beskadigelse eller bortskaffelse af data. Dommen kan derfor læses, som at landsretten lægger op til en selvstændig beskyttelse af data, idet retten ikke tillægger det involverede lagringsmedie betydning i vurderingen. Om end begrundelsen er kortfattet, har landsretten med denne formulering, muligvis fortolket data i overensstemmelse med begrebet *ting* i hærværksbestemmelsen. Det bør dog bemærkes, at dommen står alene, idet der ikke synes at være andre trykte domme der behandler denne problemstilling, samt at man fra anklagemyndighedens side lagde vægt på den betydelige skade der var blevet forvoldt informationssystemet i forbindelse med indgrebet, dvs. med fokus på en afledet beskyttelse af data.

5.9.1. Udfordringer ved en afledet beskyttelse af data

En afledet beskyttelse, som der blev lagt til grund i U1987.216Ø vil i flere henseender ikke være tilstrækkelig i lyset af den teknologiske udvikling, herunder udbredelsen af internettet. *Cloud computing* er f.eks. blevet en populær måde at opbevare data på, og dækker begrebsmæssigt over de computerressourcer, herunder lagringskapacitet, en udbyder stiller til rådighed for brugeren. På denne måde kan en bruger købe sig adgang til disse ressourcer, uden selv at skulle stå for vedligeholdelsen af enheden.¹⁹⁶ Det er således blevet almindeligt for virksomheder og privatpersoner, at anvende disse netværksbaserede muligheder, der faciliterer lagringskapacitet af data på enheder der ikke er underkastet brugerens ejendomsret. Herved kan der opstå situationer, hvor ejendomsretten til lagringsmediet og de lagrede data ikke tilkommer den samme person. Ønsker en gerningsperson således at ødelægge data der befinder sig på en server, er det ikke den fysiske enhed, serveren, der er objektet for forbrydelsen, men derimod dataene i sig selv. En afledet beskyttelse af data, vil i disse situationer derfor medføre, at det alene vil være den der har ejendomsretten til lagringsmediet der vil være beskyttet. Problemet med en afledet beskyttelse af data, viser sig også i de situationer, hvor den der har ejendomsretten til lagringsmediet, ødelægger dataene. Situationen kan f.eks. opstå hvis en udbyder af en lagringstjeneste, f.eks. Google, sletter data eller hvor udbyderen af en virtuel verden sletter en virtuel ting fra en brugers konto. I disse tilfælde vil det være en forudsætning at data nyder selvstændig beskyttelse før forholdene kan henføres under hærværksbestemmelsen. En afledet beskyttelse i forhold til bestemmelserne om

¹⁹⁶ Tfk2013.240, s. 1.

tyveri og tingsunderslæb, vil på samme måde resultere i situationer, hvor det som er genstand for handlingen ikke nyder beskyttelse, idet objektet for handlingen i disse situationer er data per se, ikke det fysiske lagringsmedie.¹⁹⁷ En afledet beskyttelse af data i henhold til bestemmelserne om tyveri og tingsunderslæb, vil derfor ikke yde tilstrækkelig beskyttelse i disse situationer. Data kan som anført være genstand for ejendomsretten, repræsentere en økonomisk værdi for den forurettede, og dermed et økonomisk tab, såfremt data uberettiget borttages og tilegnes af andre. En direkte beskyttelse af data, vil derfor forfølge samme beskyttelsesinteresse som gør sig gældende for de fysiske ting, der allerede nyder beskyttelse af straffelovens bestemmelser.

5.9.2. Cybercrime-konventionen og Rådets rammeafgørelse om angreb på informationssystemer

Den 23. november 2001 vedtog Europarådet Cybercrime-konventionen, der trådte i kraft den 21. juni 2005.¹⁹⁸ På baggrund af lov nr. 352 af 19. maj 2004 om ændring af straffeloven mv., blev Cybercrime-konventionen tiltrådt af Danmark den 1. oktober 2005.¹⁹⁹ Af den danske oversættelse af konventionens præambel, fremgår det at konventionens formål er at medlemsstaterne skal: ”[...]føre en fælles kriminalpolitik med henblik på beskyttelse af samfundet mod IT-kriminalitet, herunder ved vedtagelse af passende lovgivning og fremme af internationalt samarbejde,[...]”²⁰⁰ Konventionens formål er således at bekæmpe IT-kriminalitet gennem et internationalt samarbejde mellem medlemsstaterne.

Cybercrime-konventionen er relevant i nærværende fremstilling, idet konventionens artikel 1 angiver selvstændige definitioner af henholdsvis *edb-systemer* og *elektroniske data*. Konventionens artikel 1, litra a, definerer et *edb-system* som: ”... enhver anordning eller gruppe af indbyrdes forbundne eller sammenhængende anordninger, hvoraf én eller flere udfører automatisk databehandling i henhold til et program;[...]”, mens at konventionens artikel 1, litra b definerer *elektroniske data* som: ”[...] enhver gengivelse af fakta, informationer eller begreber i en form, der

¹⁹⁷ Mathiasen, Peter Dueholm: Virtuelle ting – Kan virtuelle ting strafferetligt karakteriseres eller sidestilles som rørlig ting?, 2014, s. 61.

¹⁹⁸ Europarådets konvention om IT-kriminalitet af 23. november 2001.

¹⁹⁹ BKI nr. 12 af 15.03.2007 - Bekendtgørelse af konventionen af 23. november 2001 om IT-kriminalitet.

²⁰⁰ Bilag 1 til lovforslag nr. 55 af 5. november 2003.

er egnet til behandling i et edb-system, herunder et program, der er egnet til at få et edb-system til at udføre en funktion;[...]"

Konventionens opdeler definitionen af henholdsvis *elektroniske data* og *edb-systemer* i to selvstændige artikler, der umiddelbart understøtter den funktionsmæssige og teknologiske afhængighed mellem disse, men opdelingen af de to begreber er imidlertid gennemgående for konventionens opbygning. Konventionen inddeler f.eks. indgreb i data og edb-systemer i to forskellige bestemmelser. Det fremgår af artikel 4, stk. 1, at medlemsstaterne skal fastsætte lovgivning mv, : "[...]der måtte være nødvendige for at fastsætte, at det er en strafbar handling i henhold til national ret forsætligt og uberettiget at beskadige, slette, forringe, ændre eller undertrykke elektroniske data.", mens at artikel 5 regulerer indgreb i edb-systemer og forpligter medlemsstaterne til at fastsætte lovgivning der bestemmer at det er: "[...]en strafbar handling i henhold til national ret forsætligt og uberettiget at forhindre et edb-systems funktion i alvorlig grad ved at indlæse, overføre, beskadige, slette, forringe, ændre eller undertrykke elektroniske data."

Artikel 5 bestemmer således at edb-systemets funktion i alvorlig grad kan forhindres, som følge af at data slettes fra lagringsmediet, hvilket svarer til det straffelovrådet anførte i 1985, nemlig at lagringsmediet kan anses for beskadiget, som følge af en sletning af data.²⁰¹ Opdelingen af artikel 4 og 5, må imidlertid fortolkes som at data nyder selvstændig beskyttelse i henhold til konventionen.

Denne opdeling kan ligeledes findes andre steder. I 1997 nedsatte Justitsministeriet et udvalg om økonomisk kriminalitet og datakriminalitet, Brydesholt-udvalget. Udvalget afgav i 2002 en betænkning, hvor udvalget bl.a. havde til opgave at overveje hvorvidt straffelovens bestemmelser skulle ændres, som en følge af den teknologiske udvikling.²⁰² Udvalget inddrog i sine overvejelser, en vurdering af om Cybercrime-konventionen nødvendiggjorde en regulering af straffelovens bestemmelser, men fandt at: "Konventionen indeholder på det strafferetlige område helt overvejende krav om en kriminalisering, der harmonerer med den nugældende regulering i straffeloven."²⁰³ Som omtalt ovenfor, nåede straffelovrådet i 1985 imidlertid frem til en løsning, der resulterede i en afledet beskyttelse af data i henhold til § 291, gennem det databærende medie. Brydesholt-udvalgets konklusion, kan derfor næppe siges at harmonere med det krav konventionen stiller til medlemsstaterne, om en direkte beskyttelse imod forsætlig og uberettiget beskadigelse og

²⁰¹ Betænkning nr. 1032/1985, s. 37.

²⁰² Betænkning nr. 1417/2002, s. 9 f.

²⁰³ Betænkning nr. 1417/2002, s. 156.

sletning af data i artikel 4, hvilket især kommer til udtryk i de situationer, hvor ejendomsretten til henholdsvis dataene og det databærende medie ikke tilkommer den samme person.²⁰⁴ I dette tilfælde vil beskyttelsen som omtalt, i alle tilfælde følge det databærende medie.

På trods af dette, anførte Brydesholt-udvalget under de fremsatte forslag til ændringer af straffelovens § 291 om hærværk, at bestemmelsen: "[...] er tilstrækkeligt klart dækkende, og at der ikke er behov for ændring af den bestemmelse."²⁰⁵ I forbindelse med Justitsministeriets overvejelser om de lovgivningsmæssige konsekvenser i det senere fremsatte lovforslag, udtrykte ministeriet da også sin enighed i at man opfyldte den forpligtelse man var pålagt i henhold til Cybercrime-konventionen, idet: "Pligten til at kriminalisere de handlinger, der efter bestemmelsen består i »at beskadige, slette, forvanske, ændre« i et informationssystems edb-data må anses for opfyldt ved hærværksbestemmelsen i straffelovens § 291, stk. 1."²⁰⁶ Det bør dog bemærkes, at Cybercrime-konventionen endnu ikke var tiltrådt af Danmark på tidspunktet for betænkningen og lovforslagets tilblivelse. Den retskildemæssige værdi af Cybercrime-konventionen må imidlertid ses i sammenhæng med, at lovgiver har baseret sine initiativer på konventionen, og vedlagt den som bilag til det ovenfor omtalte lovforslag.²⁰⁷ Formålet med lovforslaget var ligeledes at gøre det muligt for Danmark, at deltage i vedtagelsen i Rådets rammeafgørelse 2005/222/RIA af 24. februar 2005 om angreb på informationssystemer.²⁰⁸ Rammeafgørelsen blev gennemført i dansk ret, sammen med Cybercrime-konventionen, ved af lov nr. 352 af 19. maj 2004 om ændring af straffeloven mv.

På samme måde som Cybercrime-konventionen, foretager rammeafgørelsen en opdeling af *indgreb i informationssystemer* (artikel 3) og *indgreb i data* (artikel 4) i to bestemmelser. Det følger således af rammeafgørelsens artikel 4, at: "Medlemsstaterne træffer de nødvendige foranstaltninger for at gøre det strafbart forsætligt og uretmæssigt at slette, beskadige, forvanske, ændre, tilbageholde eller hindre adgang til edb-data i et informationssystem[...]"

Opdelingen af beskyttelsen af data i selvstændige bestemmelser har derfor den betydning, at såfremt domstolene når frem til at data kun er beskyttet mod formueforbrydelser, gennem sin tilknytning til

²⁰⁴ Mathiasen, Peter Dueholm: Virtuelle ting – Kan virtuelle ting strafferetligt karakteriseres eller sidestilles som rørlig ting?, 2014, s. 62.

²⁰⁵ Betænkning nr. 1417/2002, s. 138 f.

²⁰⁶ Lovforslag nr. 55 af 5. november 2003, pkt. 8.2.2.

²⁰⁷ Mathiasen, Peter Dueholm: Virtuelle ting – Kan virtuelle ting strafferetligt karakteriseres eller sidestilles som rørlig ting?, 2014, s. 63.

²⁰⁸ Lovforslag nr. 55 af 5. november 2003, pkt. 1.1.

det fysiske medie, vil en sådan afledet beskyttelse af data ikke vil være forenelig, med hverken Cybercrime-konventionen eller Rådets rammeafgørelse.²⁰⁹ Konventionen og rammeafgørelsen er imidlertid ikke en del af gældende dansk ret, og kan derfor ikke påberåbes direkte ved de danske domstole, men forpligter derimod Danmark på mellemstatsligt niveau, til sikre at dansk ret lever op til kravene i de ovennævnte bestemmelser.

5.10. Delkonklusion

Det kan på baggrund af dette kapitel konkluderes, at data, når det f.eks. foreligger som en e-bog eller en virtuel ting, kan have væsentlige ligheder med almindeligt løsøre, og kan have en økonomisk værdi på det åbne marked. Det er ligeledes muligt at kontrollere og individualisere data, der derfor kan undergives ejendomsret. Det er dermed muligt at sidestille data med de formuegoder, der nyder strafferetlig beskyttelse mod tyveri og tingsunderslæb. Beskyttelsesinteressen er derfor i princippet den samme, for så vidt angår disse digitale produkter, som gør sig gældende for de fysiske formuegoder, der nyder beskyttelse af berigelsesforbrydelserne i straffelovens kapitel 28.

Det kan ligeledes konstateres at data i henhold til gældende ret ikke kan fortolkes som værende sidestillet med en *rørlig ting*, jf. straffelovens §§ 276 og 278, stk. 1, nr. 1. Dette følger direkte af, at en ordlydsfortolkning, forarbejderne, betænkningen fra 1985 fører til at en *rørlig ting* skal fortolkes som løsøre, dvs. en fysisk genstand der kan tages og føles på, og som kan flyttes. Det er ligeledes ikke muligt at fortolke data i overensstemmelse med § 276, 2. pkt., som værende en energimængde, idet der ikke borttages en energimængde, når data borttages fra en computer.

Det er ligeledes undersøgt, hvorvidt en afledet beskyttelse af data, som den der gør sig gældende for § 291 om hærværk, vil være hensigtsmæssig for så vidt angår tyveri og tingsunderslæb. En afledet beskyttelse af data vil imidlertid ikke være tilstrækkelig, idet den teknologisk udvikling har medført, at man nu f.eks. kan lagre information gennem *cloud computing*. En afledet beskyttelse der følger den fysiske lagringsenhed vil derfor medføre, at data ikke vil være beskyttet i de tilfælde hvor dataene og det fysiske lagringsmedie ikke tilhøre den samme person. En afledet beskyttelse vil ligeledes ikke være overensstemmende med den selvstændige beskyttelse af data, der følger af Cybercrime-konventionen og Rådets rammeafgørelse.

²⁰⁹ Mathiasen, Peter Dueholm: Virtuelle ting – Kan virtuelle ting strafferetligt karakteriseres eller sidestilles som rørlig ting?, 2014, s. 63.

Kapitel 6 Straffelovens § 279 a om databedrageri

Det følgende kapitel har til formål at undersøge hvorvidt straffelovens § 279 a kan gribe nogle af de tilfælde, hvor data uberettiget bemægtiges ved hjælp af computerteknologi, men hvor forholdet ikke kan omfattes af gerningsindholdet i straffelovens §§ 276 og 278, stk. 1, nr. 1. Undersøgelsen foretages først og fremmest ud fra den betragtning, at bestemmelsen ikke stiller betingelse om, at en *rørlig ting* skal være genstand for berigelsen, men at der i henhold til § 279 a blot skal foreligge en uberettiget vinding.

6.1. Bestemmelsens baggrund og ordlyd

I 1984 anmodede justitsministeriet straffelovrådet om at afgive en udtalelse om, hvorvidt de gældende bestemmelser i straffeloven var udformet tilfredsstillende i forhold til de gerningstyper, der kunne relateres til datakriminalitet. Justitsministeriet henviste i deres henvendelse til straffelovrådet til en række sager om datakriminalitet, som havde givet anledning til offentlig omtale og diskussion. På dette tidspunkt havde anklagemyndigheden dog endnu ikke oplevet sager om datakriminalitet, der ikke var omfattet af de gældende bestemmelser. På trods af dette, fandt justitsministeriet det imidlertid hensigtsmæssigt, at der blev foretaget en vurdering af, om bestemmelsernes anvendelsesmuligheder var tilfredsstillende i forhold til datakriminalitet, da man mente at der kunne være tvivl om rækkevidden af gerningsindholdet i visse bestemmelser.²¹⁰

Tvivlen rettede sig bl.a. imod "[...]om "hvorvidt gerningsbeskrivelsen i straffelovens bestemmelser navnlig om fredskrænkelser, berigelseforbrydelser, tingsødelæggelse og brugstyveri i tilstrækkeligt omfang omfatter f.eks. retsstridig tilegnelse, ødelæggelse eller brug af dataudstyr, dataprogrammer eller data, som er lagret i databehandlingsudstyr".²¹¹

Straffelovrådet fandt på baggrund af undersøgelsen det hensigtsmæssigt at indføre § 279 a i straffeloven, som gør det klart, at det er strafbart når resultatet af en databehandling påvirkes for at skaffe sig eller andre vinding.²¹² Begrundelsen herfor var, at en række datarelaterede forhold ville falde uden for § 279 anvendelsesområde, i de tilfælde hvor handlingen ikke resulterer i at en person bliver vildledt til at foretage eller udlade en bestemt handling, og at bestemmelserne om mandatsvig

²¹⁰ Betænkning nr. 1032/1985, s. 5.

²¹¹ Betænkning nr. 1032/1985, s. 5.

²¹² Betænkning nr. 1032/1985, s. 9.

og pengeunderslæb ikke var udformet med henblik på datakriminalitet, og at de derfor ville være ”mindre naturligt” at anvende disse i sådanne tilfælde.²¹³

Under bemærkningerne til det lovforslag, der sammen med betænkning nr. 1032/1985 dannede baggrund for lovens tilblivelse, tilkendegav justitsministeriet at de tiltrådte straffelovrådets anbefaling om at indføre en ny bestemmelse om databedrageri, bl.a. som følge af at det ud fra et præventivt synspunkt ville være hensigtsmæssigt at understrege, at anvendelsen af datateknik med henblik på at skaffe sig eller andre vinding, er strafbart.²¹⁴ På baggrund af straffelovrådets betænkning nr. 1032/1985 om datakriminalitet, blev § 279 a om databedrageri således indsat i straffeloven ved lov nr. 229 af 6. juni 1985, hvor bestemmelsen fik sin nuværende ordlyd:

”For databedrageri straffes den, som for derigennem at skaffe sig eller andre uberettiget vinding retsstridigt ændrer, tilføjer eller sletter oplysninger eller programmer til elektronisk databehandling eller i øvrigt retsstridigt søger at påvirke resultatet af sådan databehandling.”²¹⁵

Den brede formulering som er anvendt i § 279 a, medfører at bestemmelsen kan rumme tilfælde hvor der anvendes nye teknologiske fænomener, og hvor denne anvendelse resulterer i nye former for kriminalitet. Bestemmelsen er teknologineutral, hvilket er et resultat af bestemmelsens abstrakte udformning, der ikke tager hensyn til det hjælpemiddel som anvendes i forbindelse med forbrydelsens gennemførelse.²¹⁶

I det følgende undersøges gældende ret, *de lege lata*, med henblik på at fastlægge bestemmelsens anvendelsesområde. Efterfølgende vil det blive vurderet, *de lege sententia ferenda*, hvorvidt bestemmelsen umiddelbart kan anvendes på forhold, hvor data uberettiget bemægtiges.

²¹³ Betænkning nr. 1032/1985, s. 49 f.

²¹⁴ Lovforslag nr. 221 af 24. april 1985, spalte 4379.

²¹⁵ Straffeloven, lovbekendtgørelse nr. 976 af 17. september 2019 med senere ændringer.

²¹⁶ Carlsen, Bent & Elmer, Michael: Datakriminalitet, 1986, s. 296 f.

6.2. Gerningsindholdet i straffelovens § 279 a

6.2.1. Bestemmelsens første led

Det er efter § 279 a første led, en betingelse at gerningspersonen retsstridigt ændrer, tilføjer eller sletter oplysninger eller programmer til elektronisk databehandling. For så vidt angår sletning m.m., kan denne være hel eller delvis.²¹⁷ Udtrykket *ændre*, vil efter straffelovrådets opfattelse omfatte de fleste tilfælde, men man har af hensyn til tydeligheden valgt at supplere dette med *tilføjer* og *sletter*.²¹⁸

Det er uden betydning hvilken metode gerningspersonen anvender, så længe indgrebet resulterer i en ændring, tilføjelse eller sletning af oplysninger eller programmer. Indgrebet kan derfor foretages ved hjælp af datateknik, f.eks. en terminal eller ved fysisk ødelæggelse af et delelement i databehandlingen, f.eks. et magnetbånd. Det vil ifølge straffelovrådet være berigelsesforsættet der i denne situation adskiller § 279 a fra § 291 om hærværk.²¹⁹

Det er en betingelse at indgrebet rettes mod oplysninger eller programmer. Det er imidlertid uden betydning, hvorvidt indgrebet rettes mod oplysninger *eller* programmer, og om disse er lagret eller under transmission.²²⁰ Straffelovrådet foretager ikke en nærmere definition af hvad begreberne *oplysninger* og *programmer* indeholder i bestemmelsens forstand. Waaben anfører dog, at der med bestemmelsen sigtes mod computerbehandlingens to elementer, der består af materialet af informationer, dvs., oplysninger, og det programmel der i processen behandler disse oplysninger.²²¹ I forhold til en almindelig sproglig forståelse af begreberne, må det antages, at begreberne som udgangspunkt følger dagligsproget.²²²

For så vidt angår oplysningernes umiddelbare tilknytning til handlingen, er det i den kommenterede straffelov anført, at det må antages at 1. led kun omfatter oplysninger som står i en nær tidsmæssig og rummelig nærhed af databehandlingen.²²³ Det er endvidere en betingelse, at oplysninger og programmer indgår i en elektronisk databehandling. Begrebet *elektronisk databehandling* er ikke

²¹⁷ Nielsen, Gorm Toftegaard m.fl.: Kommenteret straffelov, speciel del, 2017, s. 620.

²¹⁸ Betænkning nr. 1032/1985, s. 80.

²¹⁹ Betænkning nr. 1032/1985, s. 81.

²²⁰ Betænkning nr. 1032/1985, s. 81.

²²¹ Waaben, Knud: Strafferettens specielle del, 2014, s. 161.

²²² Nielsen, Gorm Toftegaard m.fl.: Kommenteret straffelov, speciel del, 2017, s. 620.

²²³ Nielsen, Gorm Toftegaard m.fl.: Kommenteret straffelov, speciel del, 2017, s. 620.

entydigt defineret i litteraturen, men det forudsættes at der anvendes et anlæg, f.eks. en computer.²²⁴ Et sådan anlæg må imidlertid som udgangspunkt følge dagligsprogets forståelse.²²⁵ Begrebet *elektronisk* databehandling er ikke defineret i straffeloven eller forarbejderne til § 279 a. Straffelovrådet foretager således ikke en nærmere definition, men anfører dog at begreber som *data* og *databehandling*, sprogligt omfatter enhver form for behandling af oplysninger, herunder manuel behandling, men at der med anvendelsen, sigtes mod de forhold som har relation til elektronisk databehandling.²²⁶ Udgangspunktet må derfor være, at der i lighed med forståelsen af *oplysninger* og *programmer*, må anlægges en sproglig forståelse som følger dagligsprogets semantik.²²⁷

Som eksempler på anvendelsen af begrebet elektronisk databehandling i praksis, kan bl.a. nævnes TfK2013.635V, hvor tiltalte med rette adgangskoder havde foretaget en online pengeoverførsel fra forurettedes konto til sin egen via netbank, eller U2014.1688V, hvor de tiltalte retsstridigt havde anvendt dankort og en terminal til hævnning. Dommen fik ligeledes betydning for afgrænsningen mellem tyveri og databedrageri, idet retten nåede frem til, at uberettiget brug af dankortoplysninger skulle henføres under bestemmelsen om databedrageri. Se således TfK2015.653V, hvor de tiltalte blev dømt for tyveri af betalingskort og databedrageri for brug af oplysningerne. Hertil bør det bemærkes, at der var tale om en tilståelsessag, hvor subsumtionen umiddelbart ikke blev efterprøvet. Elektronisk databehandling kan ligeledes resultere i, at der sker en udlevering af fysiske genstande. Et eksempel på dette, hvor der dog blev dømt for mandatsvig, er TfK2011.396/2. I dette tilfælde, havde tiltalte der var ansat som vagt, anvendt sin arbejdsgivers benzinkort og tilhørende kode til at tanke benzin på sin egen bil. I en nyere dom fra Vestre Landsret, AM 2016.02.15V, var T tiltalt for 60 forhold, hvoraf de fleste angik databedrageri. Af dommen fremgår det, at tiltalte bl.a. blev dømt for uberettiget og retsstridigt at have anvendt dankortoplysninger til at foretage køb af tøj, computere og oprettelse af et iværksætterselskab. Den elektroniske databehandling resulterede således i en berigelse, som følge af fysiske genstande såvel som ikke-fysiske objekter. Eksemplerne giver en retning på hvilke situationer domstolene finder at være omfattet af en elektronisk databehandling, men retspraksis ses ikke at have foretaget en endegyldig definition af begrebet.

²²⁴ Nielsen, Gorm Toftegaard m.fl.: Kommenteret straffelov, speciel del, 2017, s. 620.

²²⁵ Se bl.a. betænkning nr. 1032/1985, s. 11 ff., Nielsen, Gorm Toftegaard m.fl.: Kommenteret straffelov, speciel del, 2017, s. 620 og Greve, Vagn: EDB-strafferet, 1986, s. 16 f.

²²⁶ Betænkning nr. 1032/1985, s. 81.

²²⁷ Nielsen, Gorm Toftegaard m.fl.: Kommenteret straffelov, speciel del, 2017, s. 620.

6.2.2. Bestemmelsens andet led

Det er efter straffelovens § 279 a, andet led, strafbart at foretage indgreb, der i øvrigt retsstridigt søger at påvirke resultatet af en elektronisk databehandling.

Straffelovrådet giver som et eksempel på en handling, som vil være omfattet af bestemmelsens andet led, det tilfælde hvor en gerningsperson ikke griber direkte ind i den elektroniske databehandling, men i stedet ændrer oplysninger som på et senere tidspunkt skal indtastes af en person ifm. elektronisk databehandling, og hvor personen ikke foretager nogen reel prøvelse af oplysningerne. I dette tilfælde vil der ikke foreligge en bestemmende vildfarelse som det kræves efter § 279, men forholdet vil derimod have betydelig lighed med § 279 a, første led.²²⁸

Bestemmelsens andet led rummer dermed en generel og ubestemt udvidelse af første led.²²⁹ Det er således ikke et krav efter andet led, at der sker et direkte indgreb i den elektroniske databehandling, men at indtastningen af oplysninger, f.eks. på foranledning af en godtroende medarbejder, kan indtræffe på et senere tidspunkt.

6.2.3. Retsstridigt forhold

Det er efter bestemmelsen et krav, at forholdet er retsstridigt, hvilket hentyder til den uvedkommende persons optræden og den ansattes irregulære fremgangsmåde.²³⁰ At forholdet ikke må være retsstridigt, kan betragtes som et forbehold for, at visse omstændigheder ikke må foreligge. Dette kan på den ene side være hvor der foreligger objektive frihedsgrunde eller ved fortolkning, når en handling formelt set kan indeholdes i bestemmelsens gerningsindhold (formel typicitet), men hvor det alligevel ikke vil være rimeligt at henføre forholdet under bestemmelsen (materiel atypicitet).²³¹

²²⁸ Betænkning nr. 1032/1985, s. 81.

²²⁹ Nielsen, Gorm Toftegaard m.fl.: Kommenteret straffelov, speciel del, 2017, s. 620.

²³⁰ Waaben, Knud: Strafferettens specielle del, 2014, s. 162.

²³¹ Waaben, Knud: Strafferettens almindelige del, 2015, s. 66 f.

6.2.4. Det subjektive krav

Det er efter § 279 a en betingelse, at gerningspersonen har handlet forsætligt, og at der i dette er indeholdt et berigelsesforsæt,²³² dvs. at gerningsmanden har handlet med forsæt til at opnå uberettiget vinding for sig selv eller tredjemand, og et deraf følgende tab for den forurettede. Der foreligger imidlertid ikke et udtrykkeligt krav om, at den forurettede skal lide et formuetab. Vinding skal opnås direkte gennem den retsstridige handling, jf. udtrykket *derigennem* i bestemmelsen.²³³

6.2.5. Fuldbyrkelse

Databedrageri fuldbyrdes på et tidligere tidspunkt end de andre berigelsesforbrydelser, herunder § 276 og § 278, stk. 1, nr. 1. Dette har den betydning, at gerningsindholdet i bestemmelsens første led er realiseret, allerede når gerningspersonen med forsæt til at opnå uberettiget vinding, ændrer, tilføjer eller sletter oplysninger eller programmer.²³⁴ Den kommenterede straffelov anfører ligeledes, at den foretagne handling må være af en sådan beskaffenhed, at der opnås vinding, uden at gerningspersonen behøver at foretage sig mere.²³⁵ § 279 a fuldbyrdes således allerede i det moment gerningspersonen foretager handlingen, og ikke først når den forurettede har lidt et tab. Der stilles derfor som anført ovenfor ikke krav om, at der er indtruffet et formuetab hos den forurettede.

For så vidt angår bestemmelsens andet led, er gerningsindholdet fuldbyrdet når gerningspersonen har foretaget en anden handling, og der foreligger berigelsesforsæt og forsæt til at påvirke resultatet af en databehandling.²³⁶ Formuleringen i bestemmelsens andet led har den virkning, at man undgår at tage stilling til om der i umiddelbar forlængelse af indtastningen af data eller tilsvarende, kan siges at være sket en databehandling med påvirkning af et resultat til følge, eller om dette første er indtruffet på et senere tidspunkt.²³⁷

²³² Betænkning nr. 1032/1985, s. 83.

²³³ Nielsen, Gorm Toftegaard m.fl.: Kommenteret straffelov, speciel del, 2017, s. 620.

²³⁴ Betænkning nr. 1032/1985, s. 82.

²³⁵ Nielsen, Gorm Toftegaard m.fl.: Kommenteret straffelov, speciel del, 2017, s. 620.

²³⁶ Betænkning nr. 1032/1985, s. 82.

²³⁷ Betænkning nr. 1032/1985, s. 82.

6.3. Data som objekt for straffelovens § 279 a om databedrageri

I den praktiske verden vil data sjældent befinde sig under forhold, hvor det på samme tid er i fremmed varetægt og frit tilgængeligt på en måde, hvor det kan borttages, som det gør sig gældende for tyveribestemmelsen, uden forinden at have realiseret gerningsindholdet i hacking bestemmelsen i straffelovens § 263, stk. 1. Databedrageri kan derimod muligvis være særlig anvendelig på tilfælde, som ellers vil være omfattet af bestemmelsen om tingsunderslæb, i kraft af at bestemmelsen angår retsstridige indgreb i en databehandling, og blot stiller krav om at der skal foreligge en uberettiget vinding, f.eks. hvor den ansatte har data i sin varetægt i forbindelse med udøvelsen af sit hverv. Spørgsmålet bliver herefter, om det vil det være muligt at realisere alle dele af gerningsindholdet af databedrageribestemmelsen, såfremt den ansatte uberettiget tilegner sig data, f.eks. en e-bog? For det første kan data som konstateret i afsnit 5.1., være undergivet ejendomsret. E-bogen har i sig selv, på samme måde som et fysisk eksemplar, en konkret økonomisk værdi, og kan derfor gøres til genstand for *uberettiget vinding*. Før der kan foreligge en sådan uberettiget vinding, er det imidlertid nødvendigt, at der foreligger en berigelse hos gerningspersonen og et tilsvarende tab hos den forurettede. Det er derfor en forudsætning for realiseringen af dette element i gerningsbeskrivelsen, at medarbejderen tilegner sig dataene på en måde, der resulterer i at der indtræffer en formueforskydning. I modsat fald vil der som omtalt være tale om ikke-rivalisering, såfremt e-bogen blot kopieres, og spørgsmålet skal da besvares efter andre regler end de strafferetlige. Indgrebet skal ligeledes kunne kvalificeres som en retsstridig *ændring, sletning eller tilføjelse af oplysninger eller programmer eller en i øvrigt retsstridig påvirkning af resultatet af en databehandling*. Tilegner arbejdstageren således data fra arbejdstagerens it-system med forsæt til uberettiget vinding, vil det muligvis kunne betragtes som en *ændring* eller *sletning* fra det it-system, hvor de oprindeligt befandt sig. Den mængde af oplysninger der befandt sig på arbejdsgiverens server, kan også anses for enten ændret, idet den mængde oplysninger der befandt sig i systemet, nu optræder i ændret form, eller slettede idet oplysninger som før befandt sig i systemet, nu ikke længere er til stede. Et andet punkt hvor databedrageri muligvis kan gribe nogle af de forhold som vil falde udenfor bestemmelserne om tyveri og tingsunderslæb, er de situationer hvor betalingskortoplysninger anvendes uretmæssig til at anskaffe produkter der foreligger i digital form, f.eks. e-bøger, musik og film. I disse situationer vil ikke-rivalisering ikke udgøre en hindring, idet berigelsen sker ved at gerningspersonen anskaffer sig det digitale eksemplar fra en tredjepart, og derved påfører den som dankortoplysningernes retmæssigt tilhører et tab ved anvendelsen af oplysningerne. At der i denne situation sker en kopiering af data, har derfor ikke betydning for

berigelseselementet i gerningsbeskrivelsen, idet formueforskydningen indtræffer mellem den retmæssige indehaver af kortoplysningerne og gerningspersonen. Den beskrevne situation har imidlertid mange ligheder med den type af forhold der er bestemmelsens kerneområde, og som efter gældende ret subsumeres under § 279 a, der er i dette tilfælde blot tale om et digitalt formuegode. Forholder man sig til AM 2016.02.15V, kan der imidlertid ud fra denne dom ikke stilles krav om, at det der er genstand for berigelsen, nødvendigvis skal have en fysisk fremtrædelsesform, idet en uberettiget anvendelse af betalingskortoplysninger til oprettelse af iværksætterselskab, kunne subsumeres under § 279 a.

Bestemmelsen er som omtalt bredt formuleret, teknologineutral, og har tidligere undergået en udvikling i retspraksis, hvor bestemmelsen har overtaget forhold, som før blev henført under tyveribestemmelsen, jf. U2014.1688V. Bestemmelsen blev formuleret med udgangspunkt i § 279 om bedrageri, og den nære tilknytning til bedrageribestemmelsen har muligvis medført en begrænset anvendelse på nye typer af forhold, herunder forhold der minder om tyveri og tingsunderslæb.²³⁸ Bestemmelsen stiller imidlertid ikke krav om at den retsstridige handling skal resultere i en vildfarelse hos en person, men derimod betingelse om der skal være gjort indgreb i grundlaget for en databehandling. Det kan derfor ikke udelukkes, at såfremt spørgsmålet kom for domstolene, ville de ovennævnte forhold kunne henføres under straffelovens § 279 a om databedrageri, såfremt at man ved domstolene når frem til, at der i disse tilfælde er tale om en retsstridig ændring, sletning eller tilføjelse af oplysninger eller programmer eller en i øvrig retsstridig påvirkning af databehandling. Bestemmelsen om databedrageri vil derfor muligvis kunne løse nogle af de subsumeringsproblemer der opstår, som følge af at §§ 276 og 278, stk. 1, nr. 1 stiller krav om at det objekt der er genstand for berigelsen, er en *rørlig ting*.

²³⁸ Betænkning nr. 1032/1985, s. 80.

Kapitel 7 Konklusion

Der er som en følge af den teknologiske udvikling opstået nye former for databaserede produkter, der repræsenterer et formuegode for dem som sælger og køber disse produkter. Spørgsmålet bliver derfor om straffelovens bestemmelser om tyveri og tingsunderslæb, giver hjemmel til at straffe for forhold, hvor data borttages og tilegnes inden for grænserne af straffelovens § 1. Det kan på baggrund af analysen af data konkluderes, at data kan foreligge i en tilstand hvor det har væsentlige ligheder med almindeligt løsøre og ting, f.eks. e-bøger eller virtuelle ting, og hvor det enkelte eksemplar repræsenterer en økonomisk værdi for indehaveren. Det er ligeledes konstateret, at data kan undergives ejendomsret, idet data kan kontrolleres og individualiseres, samt at den der retsmæssigt erhverver et eksemplar, opnår de til ejendomsretten tilknyttede retlige og faktiske beføjelser med respekt for lovgivningen og private viljeserklæringer. Data kan derfor kvalificeres som et formuegode der kan ejes, og som repræsenterer en økonomisk værdi for ejeren og omverdenen. Data lader sig derfor uden videre indplacere som et objekt, der kan sidestilles med de formuegoder som er omfattet af den beskyttelsesinteresse, som berigelsesforbrydelserne i straffelovens kapitel 28 overordnet skal værne om. De væsentligste forskelle imellem digitale og fysiske eksemplarer, er således den manglende fysiske fremtrædelsesform, samt at data ofte spredes ved at det reproduceres. For så vidt angår tyveri og tingsunderslæb, vil en sådan kopiering udelukke anvendelsen af bestemmelserne, idet der ikke sker en borttagelse eller tilegnelse, som resulterer i en berigelse med et deraf afledt tab til følge for den forurettede.

Det kan imidlertid konstateres, at data på baggrund af gældende ret ikke kan sidestilles med begrebet *rørlig ting*, og dermed være beskyttet af straffelovens §§ 276 og 278, stk. 1, nr. 1. Dette følger af, at begrebet *rørlig ting*, efter en ordlydsfortolkning og i henhold til forarbejderne til straffeloven og straffelovsrådets betænkning fra 1985, er en flytbar fysisk genstand der kan tages og føles på. Denne fortolkning finder ligeledes støtte i den retsvidenskabelige teori. Straffelovens § 276, 2. pkt. sidestiller ligeledes en rørlig ting med en energimængde. Opregningen i bestemmelsen er imidlertid udtømmende jf. lovforarbejderne og bestemmelsen er i retspraksis anvendt på tilfælde, hvor energien har været lagret på en måde, hvor den var i fremmed varetægt og kunne borttages, jf. f.eks. U1934.763H og TfK2009.314V som omtalt i afsnit 4.1.7. Når data borttages, sker der imidlertid ikke en borttagelse af en energimængde der befinder sig i fremmed varetægt, men derimod en handling der resulterer i at energimængde ikke længere er repræsenteret på den enhed hvorfra data borttages. Data kan af den grund ligeledes ikke sidestilles med en energimængde jf. straffelovens § 276, 2. pkt.

Det kan dog ikke udelukkes, at man ved domstolene kan komme frem til at en *rørlig ting* kan være omfattet af bestemmelserne, efter en fuldstændig lovanalogi, jf. straffelovens § 1. Hvorvidt en beskyttelse af data ud fra en fuldstændig lovanalogi jf. straffelovens § 1 er hensigtsmæssig, kan dog diskuteres. Domstolene er f.eks. tilbageholdende med anvendelsen af fuldstændig lovanalogi, formentlig ud fra retssikkerhedsmæssige hensyn, og det kan være svært at forudsige udfaldet på baggrund af eksisterende retspraksis, såfremt spørgsmålet blev bragt for domstolene.

Det er ligeledes undersøgt, hvorvidt en afledet beskyttelse af data, som den straffelovrådet lagde op til i 1985 for så vidt angår § 291, vil være hensigtsmæssig for tyveri og tingsunderslæb. Som en følge af den teknologiske udvikling, vil en sådan beskyttelse imidlertid ikke være tilstrækkelig, i de tilfælde hvor der anvendes *cloud computing*, og hvor det fysiske medie tilhører en anden end den der ejer dataene, da den strafferetlige beskyttelse følger det fysiske medie. Data vil derfor ikke være beskyttet mod tyveri og tingsunderslæb, i de tilfælde hvor de tilhører en anden end ejeren af det fysiske lagringsmedie. Danmark er imidlertid forpligtet på mellemstatsligt niveau, af Europarådets konvention om IT-kriminalitet af 23. november 2001 og Rådets rammeafgørelse 2005/222/RIA af 24. februar 2005 om angreb på informationssystemer, der i begge tilfælde stiller krav om en selvstændig beskyttelse af data. Data kan på baggrund af undersøgelsen umiddelbart siges at befinde sig i et rets-tomt område, der således ikke nyder strafferetlig beskyttelse mod tyveri og tingsunderslæb.

Specialet har slutteligt analyseret, hvorvidt straffelovens § 279 a kan gribe nogle af de forhold som falder uden for anvendelsesområdet i straffelovens §§ 276 og 278, stk. 1, nr. 1. Straffelovens § 279 a, stiller ikke krav om at objektet for berigelsen skal være en *rørlig ting*, men alene at der skal være forsæt til uberettiget vinding. Straffelovens § 279 a vil derfor muligvis kunne løse nogle af de subsumeringsproblemer der opstår, som følge af at §§ 276 og 278, stk. 1, nr. 1 stiller krav om at en *rørlig ting* er en fysisk genstand. Hvorvidt bestemmelsen kan anvendes på nogle af de tilfælde som falder uden for anvendelsesområdet i §§ 276 og 278, stk. 1, nr. 1, beror således på om man kan fortolke en bemægtigelse af data, f.eks. hvor en arbejdstager uberettiget borttager data eller en person uretmæssigt anvender betalingskortoplysninger til at købe digitale produkter, som en *ændring, sletning eller tilføjelse af oplysninger eller programmer*. Spørgsmålet er hverken behandlet i teorien eller retspraksis. En afklaring af anvendelsesmuligheden af § 279 a på disse tilfælde, afhænger imidlertid af udfaldet af en eventuel fremtidig prøvesag ved domstolene.

Litteraturliste

Love, konventioner og rammeafgørelser

Straffeloven, lovbekendtgørelse nr. 976 af 17. september 2019 med senere ændringer.

Europarådets konvention om IT-kriminalitet af 23. november 2001 (Cybercrime-konventionen).

Rådets rammeafgørelse 2005/222/RIA af 24. februar 2005 om angreb på informationssystemer.

Den Europæiske Menneskerettighedskonvention af 1950 med tillægsprotokoller.

Lov nr. 285 af 29. april 1992 om den Europæiske Menneskerettighedskonvention.

Lov nr. 229 af 6. juni 1985 om ændring af straffeloven.

Lov nr. 352 af 19. maj 2004 om ændring af straffeloven mv.

BKI nr. 12 af 15.03.2007 - bekendtgørelse af konventionen af 23. november 2001 om IT-kriminalitet

Forarbejder og vejledninger

Betænkning nr. 1032/1985 om datakriminalitet.

Betænkning nr. 1417/2002 om IT-kriminalitet.

Betænkning nr. 1488/2007 om dansk strafmyndighed.

Strl.bet.1917 - Betænkning angaaende de af den under 11. August 1905 nedsatte Straffelovskommission udarbejdede Forslag indeholdende Udkast til Love vedrørende den borgerlige Straffelovgivning med Motiver.

Strl.bet.1923 - Betænkning afgiven af straffelovskommissionen af 9. november 1917.

RT 1924/25 A - Rigsdagstidende tillæg A 1924/1925.

Lovforslag nr. 55 af 5. november 2003.

Lovforslag nr. 221 af 24. april 1985.

LFB 1929.12.18 nr. 7 - Betænkning over Forslag til Borgerlig Straffelov og Forslag til Lov om Ikrafttræden af Borgerlig Straffelov m.m.

Justitsministeriets vejledning nr. 224 af 15. oktober 1969.

Domme

TfK2009.48Ø

TfK2009.314V

TfK2011.396/2

TfK2013.635V

TfK2015.653V

U1934.763H

U1940.156Ø

U1940.1113Ø

U1957.649Ø

U1968.253H

U1987.216Ø

Østre Landsrets dom af 13. februar 1995.

U 1996.356 Ø

U2007.1647V

U2008.2067Ø

U2014.1688V

U2015.3615Ø

AM2016.02.15V

Juridisk litteratur, artikler og afhandlinger

Christensen, Jens Peter; Jensen, Jørgen Albæk; Jensen, Michael Hansen, *Dansk Statsret*, 1. udgave, 2012, Jurist- og Økonomforbundets Forlag.

Nielsen, Gorm Toftegaard m.fl., *Kommenteret straffelov, speciel del*, 11. omarbejdede udgave, 2017, Jurist- og Økonomforbundets Forlag.

Trzaskowski, Jan (red.); Sandfeld Jakobsen, Søren; Karstoft, Susanne; Kirk, Hanne; Langsted, Lars Bo; Riis, Thomas; Tranberg, Charlotte Bagger og Gudmundsdóttir, Helena Lybæk, *Internetretten*, 3. udgave, 2017, Ex Tuto Publishing A/S.

Andersen, Mads Bryde, *IT-retten*, 2. udgave, 2005, Gjellerup.

Heine, Kasper; Grønbæk, Martin von Haller; Trzaskowski, Jan, *Internetjura*, 2. udgave, 2002, Forlaget Thomson.

Blume, Peter; Holdt, Helen; Nielsen, Ruth; Riis, Thomas, *IT-retlige emner*, 1. udgave, 1998, Jurist- og Økonomforbundets Forlag.

Stoltze, Lars, *Internet Ret*, 1. udgave, 2001, Nyt Juridisk Forlag.

Udsen, Henrik, *De informationsretlige grundsætninger*, 1. udgave, 2009, Jurist- og Økonomforbundets Forlag.

Frost, Kim, *Informationsydelsen*, 1. udgave, 2002, Forlaget Thomson A/S.

Koktvedgaard, Mogens, *Immaterialretspositioner*, 1. udgave, 1965, Jurist- og Økonomforbundets Forlag.

Munk-Hansen, Carsten, *Retsvidenskabsteori*, 1. udgave, 2014, Jurist- og Økonomforbundets Forlag.

Baumbach, Trine, *Det strafferetlige legalitetsprincip, hjemmel og fortolkning*, 1. udgave, 2008, Jurist- og Økonomforbundets Forlag.

Ross, Alf, *Om ret og retfærdighed. En indførelse i den analytiske retsfilosofi*, 1966, Nyt Nordisk Forlag Arnold Busck

Waaben, Knud og Langsted, Lars Bo: *Strafferettens specielle del*, 6. udgave, 2014, Karnov Group Denmark A/S.

Waaben, Knud og Langsted, Lars Bo: *Strafferettens almindelige del I, Ansvarslæren*, 6. udgave, 2015, Karnov Group Denmark A/S.

Ross, Alf, Tû-Tû I Borum, O.A., og Illum, Knud (red.), *Festskrift til professor dr. juris Henry Ussing 5. maj 1951*, 1951, Nyt Nordisk Forlag Arnold Busck, s. 468 til 484.

Mortensen, Peter, *Indledning til tingsretten – tredjemandskonflikter vedrørende løsøre*, 2. udgave, 2016, Karnov Group Denmark A/S.

Clausen, Nis Jul; Edlund, Hans Henrik; Ørgaard, Anders, *Købsretten*, 6. udgave, 2015, Karnov Group Denmark A/S.

Greve, Vagn, *EDB-strafferet*, 2. udgave, 1986, Jurist- og Økonomforbundets Forlag

Mathiasen, Peter Dueholm, *Virtuelle ting – Kan virtuelle ting strafferetligt karakteriseres eller sidestilles som rørlig ting?*, 2014, Nordisk tidsskrift for kriminalvidenskab.

TfK 2013.240 - Mathiasen, Peter Dueholm, *Cloud computing og den strafferetlige beskyttelse af data*, 2013.

Rumbles, Wayne, *Theft in the Digital: Can you Steal Virtual Property?*, 2011, The Canterbury Law Review, Vol. 17.

Sunde, Inger Marie, *Automatisert inndragning*, 2010, Det juridiske fakultet, Universitet i Oslo Unipub.

Lentz, Lene Wachter, *Politiets hemmelige efterforskning på internettet*, 2019, Aalborg Universitetsforlag. Aalborg Universitet. Det Samfundsvidenskabelige Fakultet. Ph.D.-Serien.

Carlsen, Bent & Elmer, Michael: *Datakriminalitet*, 1986, Juristen, Danmarks Jurist- og Økonomforbunds Forlag.

Links

<https://ordbog-gyldendal-dk.zorac.aub.aau.dk/#/pages/result/dada/data/expert?cache=1586265775071> (besøgt den 7.4.2020)

http://denstoredanske.dk/It%2c_teknik_og_naturvidenskab/Informatik/Software%2c_programmering%2c_internet_og_webkommunikation/binær_repræsentation (besøgt den 7.4.2020)

http://denstoredanske.dk/It,_teknik_og_naturvidenskab/Informatik/Software,_programmering,_internet_og_webkommunikation/data (besøgt den 7.4.2020)

<https://ordbog-gyldendal-dk.zorac.aub.aau.dk/#/pages/result/dada/1%C3%B8s%C3%B8re/expert?cache=1587379482589> (besøgt den 20.4.2020)

http://denstoredanske.dk/Samfund,_jura_og_politik/Jura/Tingsret_og_ejendomsret/løsøre (besøgt den 20.4.2020)

<https://ordbog-gyldendal-dk.zorac.aub.aau.dk/#/pages/result/dada/r%C3%B8rlig/expert?cache=1587506867462> (besøgt den 22.4.2020)

<https://sproget.dk/lookup?SearchableText=r%C3%B8rlig> (besøgt den 22.4.2020)

<https://sproget.dk/lookup?SearchableText=ting> (besøgt den 19.4.2020)

<https://ordnet.dk/ddo/ordbog?query=ting> (besøgt den 19.4.2020)

<https://www.ft.dk/samling/20142/almdel/reu/spm/195/svar/1268989/1554229/index.htm> (besøgt den 8.5.20)

Andet

Danske Forlags årsstatistik 2019.

Det Kriminalpræventive Råd, *Når forbrydelser bliver digitale*, marts 2016.

